

ЛЕМКІВЩИНА LEMKIVSHCHINA

РІК XV, Ч. 1

ВЕСНА — 1993 — SPRING

VOL. XV, No. 1

НАША ЦІЛЬ: ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНОГРАФІЧНИХ ЗЕМЕЛЬ
У ВІЛЬНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ

OUR MOTTO: THE UNITY OF UKRAINIAN ETHNOGRAPHIC TERRITORY IN
A FREE UKRAINIAN STATE

ЛЕМКІВЩИНА

LEMKIVSHCHYNA

ВИДАЄ ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ В АМЕРИЦІ / PUBLISHED BY ODLWU, INC.

PIK XV, Ч. 1

ВЕСНА — 1993 — SPRING

VOL. XV, No. 1

ЗМІСТ

Н. Муклович — Б. Брух: Настав цей день...	1
Бач: ООЛ на порозі 1993 року.	2
О. Полянська-Гринчук: Лука весною. Село.	3
I. Терефенко: Трагедія Закерзоння (прод.).	4
У. Кравченко: Воскресіння	7
Б. Жеппинський: Спогади про Завадку Риманівську	8
С. Ткаченко: У горах Карпатах...	12
П. Лопата: Григорієві Пецухові — 70	13
О. Яхневич: Ісус Христос	14
Lemkivshchyna:	
Easter Greetings	15
bwc: The Organization for Defense of Lemko Western Ukraine: on the Threshold of a New Era	15
I. Terefenko: Tragedy beyond "The Curzon line" To Our Readers	16
Виставка в галерії українського мистецтва Фундації св. Володимира ..	19
Відбувся XVI Конгрес українців Америки	19
D. Kovalchuk: "Заслів" копіядував на Мазурах	20
З життя Організації	
B. K.: Післязіздові міркування	22
Б. Ожаровський: Книжка варта уваги	26
До наших читачів...	28
B. K.: Різдвяна зустріч у 5-му Відділі ООЛ в Ньюарку-Ірвінгтоні	28
Загальні збори. 11-ий Відділ ООЛ Олбанської Округи. D. Кулик. ...	29
Посмертна згадка. Св. п. Іван Пециляк. Ст. Гованський	30
Коляда 1992-1993. Список жертводавців	31
Пресовий Фонд ж. "Лемківщина"	обкл.

На обкладинці: Відзначка ООЛ, виготовлена Б. Титлою.

Our cover: Emblem of ODLWU by B. Tytla.

Редактує колегія

Мистецьке оформлення обкладинки: Михайло Черешньовський
Cover design by Mykhailo Chereshniovskyi

КРАЙОВА УПРАВА ООЛ

ЕКЗЕКУТИВА

Марія Дупляк	голова
Володимир Кікта	1-й заст. голови
Ярослав Кравчишин	2-й заст. голови
Зенон Войтович	секретар
Стефан Коцьолек	фінансовий
д-р Іван Гвозда	член Президії
Мирон Мицьо	член Президії

РЕФЕРЕНТУРИ

Юрій Ковальчик	допоміговий
Іван Сорока	організаційний
Микола Грицков'ян	зовнішні зв'язки
Стефан Гованський	куратор музею
Микола Дупляк	заст. куратора музею
Іван Гресь	культ.-освітній
Василь Гаргай	реф. до справ молоді
Марія Корабель	пресова
Іван Васічко	вільний член
Теодор Малинськ	вільний член
Петро Русинко	вільний член

КОНТРОЛЬНА КОМИСІЯ

Леся П'ех	голова
Леся Гой	член
Іван Філь	член

ТОВАРИСЬКИЙ СУД

Василь Майкович	голова
Іван Хомко	член
Юліян Котляр	член

Адреса Крайової Управи ООЛ:

ODLWU, Inc.

P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007

Адреса Редакції та Адміністрації:

"Lemkivshchyna" Magazine

P.O. Box 7

Clifton, NJ 07011-0007 USA

Printed in USA by COMPUTOPRINT Corp.

35 Harding Avenue, Clifton, NJ 07011

Tel.: (1/201) 772-2166 Fax: 1(201) 772-1963

НАТАЛЯ МУКЛОВИЧ — БОГДАННА БРУХ

Христос! Воскрес!

З РАДІСНИМ ПРАЗНИКОМ ВОСКРЕСІННЯ
ГОСПОДНЬОГО ВІТАЄМО УПРАВИ ВІДДІЛІВ
ТА ВСІХ ЧЛЕНІВ І ПРИХИЛЬНИКІВ НАШИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ.

НАШІ НАЙКРАЩІ ПОБАЖАННЯ ДЛЯ УСІХ
ЗЕМЛЯКІВ, ЩО ПРОЖИВАЮТЬ В РІДНОМУ
КРАЮ І ПОЗА ЙОГО ГРАНИЦЯМИ,
РОЗКИНЕНІ ПО ВСІХ КОНТИНЕНТАХ, АЛЕ
ОБ'ЄДНАНІ ОДНОЮ ЛЮБОВ'Ю ДО
БАТЬКІВЩИНИ!

ХАЙ ВОСКРЕСЛИЙ ХРИСТОС ЗІШЛЕ ЇМ
РАДІСТЬ І ЩАСТЯ!

Світова Федерація Лемків

Організація Оборони Лемківщини в Америці

Об'єднання Лемків Канади

Фундація Дослідження Лемківщини

Настав цей день, святого Воскресіння.
Воскресла Україна назавжди.

Зуміймо лих зусиль своїх прикладти,
Щоб від ворога нам Україну вберегти.

Віддаймо їй і серце своє, труд і душу,
Збудуймо наш родинний дім,
Міцним, веселим і багатим,
Щоб до вподоби був усім.

Настав це час, що спати не прийдеться.
Та не жалій ні розуму, ні своїх сил.
Нехай нам Україна усміхнеться.
Підніметься зі своїх руїн.

Любімося, єднаймося,
В любові сила вся.
Незнаймо заздрощів, ні підлости,
Жадобу загонімо в забуття.

Хто труд важкий не всилі
Покласти до побудови майбуття,
Нехай хочаб усмішкою зігріє
Сухі, холодні душі і серця.

Просніться всі, хто ще тайком дрімає,
Збегніть, що Україна, мов дитя.
Її плекати треба щиро і дбайливо,
Щоби вона заквітла і зросла.

Народе мій, не будь байдужим нині,
Бож час настав для трударів.
Допоможімо нашій Україні
Позбутися і труднощів і різних ворогів.

І простелім той шлях свободи вірний,
На нього ждали ми віки.
Нехай ідуть по ньому всі народі вільні,
З усмішкою щасливою в прийдешні всі роки!

ООЛ НА ПОРОЗІ 1993 РОКУ

За майже шістьдесятліття свого існування Організація Оборони Лемківщини в США прόходила різні періоди діяльності, що в загальному різнилися між собою лише у формі дії. Ціль завжди була одна: допомога Лемківщині, її жителям так в зелених Карпатах, як і розкиненим воєнною хуртовиною по різних землях, часто ворожих для них.

В США, на терені дії ООЛ, її завданням було згуртувати у своїх рядах якнайбільш свідомих виходців з Лемківщини, та притягнути до свого нутра тих, що були "Іванами без імені" — різними "рускаками", "рускими", і т. д. Під впливом ворожої пропаганди деякі з них ще й до нині не можуть зрозуміти, що всі ми — ті, що вродилися, жили та емігрували з Лемківщини — діти однієї матері — України. Праця ООЛ над ними була тяжка та довга — розчислена на роки, а може і на десятиліття.

Діянка праці для Рідного Краю, для тих, що їх лиха доля розкинула та роздрібнила по ненависних до них теренах Польщі — була чи не найважливішою. Вона була спрямована так на акцію серед вільного світу, як і на поміч краєви. Для перших — треба було всіма можливими засобами ширити правду про злочини ворогів українського люду, про завдані йому кривди, про Явожно, акцію "Віслас", і в цей спосіб представити вільному світу дійсне обличчя "католицької, свободолюбної Польщі", та облегшити долю тим, що ще осталися живими.

З другого боку, ООЛ старалася допомогти залишкам не виселених, як і масам переселених втриматися при життю, при своїй мові, звичаях та надії на кращу долю, що прийде колись. Це була моральна та матеріальна поміч тим, що "проти надії сподівалися" на краще завтра, жили та працювали для втримання українського духа серед переселенців. Коли почалися перші спроби творення українських зорганізованих громадських клітин серед польського моря — ООЛ дала їм всебічну поміч.

Живучи в атмосфері страху та терору, де батьки часто навіть боялися вживати українську мову при своїх дітях — не було легко нашим братам та сестрам у Польщі творити українські організації, українське громадське співжиття. Для них конечною була допомога всіма засобами з боку ООЛ. І ООЛ її давала. Переводила збірки на

будову церков, громадських установ, на пресу та видання; гостинно принимала в США тих всіх діячів науки та культури, провідників громадських установ та груп, що працювали та діяли з позицій, що лемки це частина великого українського народу. Рівночасно ми поборювали тих всіх, що засліплі не відчували потреб часу, а часто-густо вели агентурну роботу, розбиваючи українську-лемківську громаду.

Ми бачили успіх у нашій роботі, бачили, що наш шлях, наше становище завжди було правильними.

Паралельно — ООЛ вела співпрацю з тими земляками, що їх висилено на терени України. Їхня доля також не все була солодкою. Спершу місцеве населення стрінulo їх як чужих: мовні різниці, друга культура та звичаї витворювали мур, що його тільки час і роки співжиття могли побороти. Але працьовитість лемків, їхній інтелектуальний потенціял, допомогли добитися поважних успіхів та зайняти провідні місця серед української громади. Співтворити місцеві лемківські культурні організації, поміч у їхній діяльності — це додаткова активність ООЛ.

Ми увійшли в новий етап праці нашої організації. Україна вільна, самостійна, велика держава над Дніпром. Цей чинник змусив польський уряд змінити своє становище до лемків-українців. Але це тема до окремої статті. ООЛ стала співтворцем, зглядно брала участь у всіх тих перемінах. Доказом цього був ХХІІІ Крайовий З'їзд ООЛ, що в ньому перший раз в історії організації взяв участь представник української держави, та рівночасно уповноважений надзвичайний посол України до Польщі — пан Теодозій Старак. Він, що спеціально приїхав на ХХІІІ З'їзд з Варшави, був символом нового етапу в житті ООЛ. Цей факт ще раз якнайбільш ясно доказав, що члени ООЛ це українці, якими гордиться Україна, та з якими мусить числитися і Польща.

Перед нами відкрилися двері нового періоду праці. Дай нам, Боже, далі йти одиноко правильним шляхом, шляхом помочі Україні та її найбільш на захід положеній вітці — Лемківщині.

бвч

ОЛЕКСАНДРА ПОЛЯНСЬКА-ГРИНЧУК

ІЗ НЕОПУБЛІКОВАНОГО АЛЬБОМУ "СПОМИНИ ВОСКОМ ПИСАНІ"

ЛУКА ВЕСНОЮ

Лука у цвітах,
Сонцем розжарена,
Зіллям пахуча,
Така кохана...

Я ж з сосен часто
З гори збігала
У твоїх травах
Топилась ціла — відпочивала.

Чи пам'ятаєш?
Чи і ти так тужиш?

СЕЛО

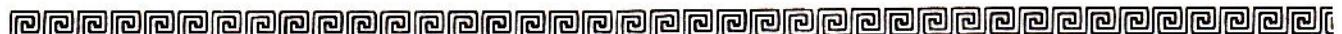
Хто у село вступав —
Капелюх знимав —
На грудях хрест клав.
Бо у нас на Лемківщині
На початку села
Капличка або хрести
На межах ставляли,
А церковця на горбку
І бані з хрестами
Здалека витали...

Хижі-загороди вздовж
Річок-потоків білили,
Щоб вода здорова недалеко була.
А кругом гори — гори,
І ліси зелені...
Я це все так знаю,
Так пам'ятаю.
Писаночку роблю,
А думками по лісах
І горах блукаю.

ТРАГЕДІЯ ЗАКЕРЗОННЯ

(Закінчення)

Як згадано вище, командиром операційної групи військ під назвою "Віслла" був генерал Степан Мосор, заступник шефа генерального штабу польського війська. Його заступниками були: у справах безпеки полк. Г. Корчинський, у справах корпусу внутрішньої безпеки полк. Ю. Гібнер, у політичних справах полк. Б. Сидзінський, шефом штабу — полк. М. Хилінський. В складі групи діяли також польовий суд. Операційній групі "Віслла" підпорядковано також командирів військових округ — Люблин і Краків. Терен операції поділено на дві частини: "Р" (Ряшів) і "С" (Сянік). В склад операційної групи "Віслла" безпосередньо входили: 3, 6, 7, 8, 9 дивізії піхоти, разом 15 полків, дивізія корпусу внутрішньої безпеки, разом 3 бригади, полк саперів в складі 500 вояків, транспортний полк, який складався із 310 вантажних авт, 12-й полк піхоти і відділ міліції в складі 700 осіб як резерва командира операційної групи "Віслла", літунська ескадра (Довглюс) і 9 РО-2, 4 панцерні поїзди і інші спеціальні підрозділи. Разом більше як 20 тисяч добре вишколених вояків, не враховуючи місцевої міліції, охорони залізниці, урядів безпеки і військ охорони кордонів¹⁹.

Рівночасно згідно з договором зі советами, їхні прикордонні війська обставили щільно польсько-советський кордон. Чехо-Словаччина вже в 1945 році виставила проти УПА свої війська. Ці формaciї входили в склад групи "Сталь". Групу цю переименовано на "Тепліце". В кінці червня ця група мала 17 літаків. У вересні 1947 року командиром групи був генерал-майор Еміль Перко, а в її складі було 13,602 вояки, виключним завданням яких була боротьба з групами УПА і недопущення їх рейдів через Чехо-Словаччину на Заході²⁰.

Акцію "Віслла" запляновано перевести двома

етапами, а переведено трьома. В першому етапі тактичні з'єднання війська одержали такі завдання: дивізії Корпусу Внутрішньої Безпеки (КВБ) зліквідувати діючу в районі Тісни-Балигородка сотню "Біра";

Шостій дивізії піхоти зліквідувати сотню "Хріна", яка діє на південний захід від Сянока;

Сьомій дивізії піхоти знищити сотню "Стаха", яка діє на південь від Сянока;

Восьмій дивізії піхоти знищити сотню "Крилача", яка діє в районі сіл: Добра, Молява, Кузьмина і сотню "Ластівки", діючу в районі сіл: Лімна, Трійця, Ямна Горішня і Ямна Долішня на північний схід від Сянока;

Дев'ятій дивізії піхоти зліквідувати сотні "Бурлаки" і "Громенка", які операють на південь і південний захід від Перемишлия¹².

Рівночасно військо одержало завдання виселити українське населення зі свого терену.

Як бачимо, вже в першому етапі на цім терені виявилась величезна перевага війська над УПА. Дивізія КВБ нараховувала на 25 травня 1947 року 4,587 вояків, в тому 368 старшин. 4,587 польських вояків, відпочитих, вишколених і витренованих у боях проти однієї сотні УПА "Біра", кількість якої не перевищувала 150 вояків разом з пораненими і хворими!

Польські автори, роблячи порівняння сил польського війська і УПА, подають гльобальні числа, чим фальшують правду. А. Щесьняк²² подає таку статистику: 6 тисяч українського підпілля (2.5 тисячі УПА, кількасот СБ, приблизно 3,000 членів ОУН в кущах СКВ) проти 20 тисяч польського війська. Коли порівняти, то виходить, що на одного підпільника припадало 3.2 вояки. Для ліквідації підпілля, каже автор, потрібно співвідношення 1:10, а навіть 1:15. Беручи правдиві дані про УПА і

Див. "Лемківщина" ч. 4, 1992.

19. I. Blum — Udział W. P... WPH Nr. 1/1959 str. 17-18.

A. Szczęśniak... Droga... str. 433-434, str. 547.

20. A. Szczęśniak... Droga... str. 420, 451, 455.

21. I. Blum, Udział... WPH Nr 1/59 str. 18-19.

22. A. Szczęśniak... Droga... str. 434.

військо на даному терені, одержуємо такі дані: район дії дивізії КВБ околиці Балигороду і Тісни — кількість війська, не враховуючи міліції, УБ, прикордонних військ, 4,587 вояків проти однієї сотні УПА, найбільше 150 вояків. Відношення: 4,587:150=30,6. Це означає, що на одного вояка УПА припадало більше як 30 вояків внутрішньої безпеки! Ця дивізія мала 403 коні, 30 вишколених собак, 6 самоїздних гармат, 13 панцерних авт, 50 авт, 15 мотоциклів з причепленими кулеметами і 50 польових радіостанцій!²³. Сотня "Біра" мала до свого користування кільканадцять скорострілів, крісів і машинових пістолетів.

Подібне виходить, порівнюючи інші дивізії операційної групи "Вісла" до сотні УПА. Виходячи із цього порівняння, бачимо геройство вояків УПА і вмілу тактику їхніх командирів. Польському війську, мимо величезної переваги у техніці і людях, не вдалося зовсім розбити ані взяти в полон більшого підвідділу УПА. Майже всі сотні тактичного відтинку "Лемко", будучи протягом травня і червня в безперервних боях і рейдах, не маючи хвилини відпочинку, голодні, без одягу, взуття перейшли кордон на чехо-словацьку або совєтську територію.

На терені Чехо-Словаччини групи УПА, без знання терену, не маючи мап, далі не мали відпочинку, бо тут стерегло військо групи "Тепліце" з танками і літаками. Сотні, які перейшли на совєтську сторону, також були безперервно атаковані військами НКВД.

Перший етап акції "Вісла" тривав від початку акції до початку червня 1947 року. В цьому часі велись бойові операції майже виключно на терені повітів: Сянік, Лісько, Перемишль і частинно Любачів. Виселено за цей час приблизно 50,000 цивільного українського населення на західні землі.

В другому етапі, який тривав від початку до кінця червня 1947 р. головну увагу звернено на повіти — Перемишль і Любачів, а також Ярослав і Томашів, де до акції скеровано 6, 7, 9 дивізії, як також самодільні військові одиниці з операційної групи "Вісла". Ці війська вели бої з УПА застосовуючи бльокаду терену як також проводили виселення українського населення.

В третьому етапі, протягом липня, акції проти УПА, а також виселення населення, проведено в

ОРИСЯ ЯХНЕВИЧ

УКРАЇНА

Україно моя, Україно!
У дочках своїх і синах
Повториша ти солов'йо,
Повториша в ранішніх снах.

Я губ не ступлю у мовчанні,
Не стану хилитись на зло.
Допоки цвітуть зорі ранні
І місяця серп над селом.

Допоки під сонцем плянета,
В дібровах квітує земля,
Допоки складають сонети,
Ти житимеш, нене моя!

повітах: Новий Санч і Новий Торг в Краківському воєводстві, а також в повітах: Холм, Володава, Грубешів і Томашів Люблінського воєводства.

В часі тривання акції "Вісла" всюди впроваджено комендантську годину від 9-ї ввечері до 4-ї вранці, а також пороблено застави до міст і осель, обставлено запізничні двірці та ін., щоб запобігти всякій комунікації ОУН-УПА. У військових гарнізонах були денні і нічні патрулі, які перевіряли і арештували всіх підозрілих.

За даними А. Щесьняка²⁴, операційна група "Вісла" переселила на західні землі 95,846 осіб з Ряшівського і 44,728 осіб з Люблінського воєводств. Разом: 140,574 українці. Не подано тут даних щодо депортованих українців з повітів Новий Санч і Новий Торг Краківського воєводства. Загально, виселено більше як 150,000 населення.

ЯВОЖНО

Майже всі транспорти з депортованими, під ескортою війська, іхали через Осьвенцім, навіть ті, яких виселяли з Холму чи Грубешова. Вузлова станція, розбудована під час війни, була вихідною до одноразової відправи кількох транспортів. Це звідти, під приводом санітарної контролі, арешто-

23. F. Sikorski; Kabewiacy w Akcji "Wisła" Wyd. MON. W-wa 1989 str. 57.

24. A. Szczęśniak... Droga... str. 459.

вано багато депортованих, яких гнали пішки під конвоєм війська, до концтабору Явожно. Також в Осьвенцімі військові командири розкривали коверти, де було подано дальший маршрут і кінцеву станцію. В Явожні, на місці гітлерівського концтабору, який діяв до 1945 року, зорганізовано у квітні 1947 року спеціальний концтабір для українців з акції "Віслі". Вже в перших днях акції привезено туди перший транспорт з Сянока. Ув'язнено тут 22 українських католицьких і 5 православних священиків, лікарів, вчителів, майже всю українську інтелігенцію, яка щасливим збігом обставин пережила дотеперішній терор. До табору вислано всіх тих, кого тільки підозрівали у співпраці з УПА. Через табір Явожно перейшло 3,936 в'язнів, в цому 823 жінки і кільканадцять дітей. До Явожна не скерували членів УПА і ОУН, яких в часі акції "Віслі" судив польський суд і, звичайно, присуджував кару смерті. Польський суд операційної групи "Віслі" видав 133 смертних вироки, які виконано від 1 травня до 31 липня 1947 року²⁵. По закінченні акції до Явожна скеровано всіх депортованих, які повертались зі західних земель на свою батьківщину. В наслідок тортури, недоідання, антисанітарних умов, в Явожні померло найменше 150 осіб. Концтабір в Явожні був зорганізований на більшевицько-гітлерівську модель, зі стороженевими вежами, з кулеметами, подвійною колючою огорожею, до якої підключено електричний струм високої напруги, капо і т. д. Шукати в польських публікаціях відомостей про концтабір Явожно в 1947-49 рр. — це витрата часу.

НА "ЗЕМЯХ ОДЗИСКАНИХ"

Перші транспорти з депортованими українцями почали прибувати на місце призначення на німецькі території (Земе Одзискане) вже 4 травня 1947 року. Деяких транспортували окружними дорогами по 2-3 тижні.

Директиви міністерства "Земе Одзисканіх" щодо переселюваних українців передбачали:

1. Переселенців в часі акції "В" не поселювати в зоні 50 км від кордону і 30 км від воєводського міста.

25. Є. Місило "Явожно", "Наше Слово" ч. 4 з 28.01.1990 р.

2. Кількість українців не може перевищувати 10% місцевого польського населення.

3. Поселення українських родин з транспортів, з негативною опінією, не буде більше, як одна українська родина на громаду²⁶.

З вище наведеноого бачимо, що наміром було якнайбільше розпорощити українців серед польського населення для скорої асиміляції. Це було згідне з первісними плянами.

На кінцевих станціях військові коменданти транспортів відчиняли коверти, в яких була документація про депортованих. Подано характеристику родин, яких поділено на кілька категорій. Найбільше небезпечних поселювано в найдальше віддалених місцевостях, де не було жодної комунікації. Поселенцями зразу займалися місцеві уряди безпеки і міліція, деяких щойно тут арештовано.

Місцеве польське населення було вороже наставлене до українців і всякими способами їх переслідувало. Переселенцям не можна було міняти без дозволу місця проживання. Всіх тих, що поверталися в рідні сторони, арештовано і ув'язнено. На терені деяких повітів (Битів) було заборонено навіть іти на друге село і до праці в лісі без спеціальної перепуски.

Як подає Губерт Мордавський²⁷ на "Земе Одзискане" прибуло з акції "Віслі" 32,461 родина, або 138,475 осіб, яких поселено в 65 повітах, тодішніх п'яти воєводствах.

Виселено більше як 150,000 в часі акції "Віслі", а ще пізніше тільки з Люблінського воєводства переселено ще 5,000 осіб²⁸. Як бачимо, між виселеними з рідних земель, а поселеними на "Землях Одзисканіх" є велика різниця, більше як 12,000 осіб. Не знати тільки чи стільки арештовано, чи поселено на теренах інших воєводств?

Звичайно, українців поселювано у напівзруйнованих німецьких хатах. Деякі одержували господарства, а інших приміщувано в державних рільничих господарствах. Перші переселенці ще встигли посадити дещо картоплі і посіяти збіжжя, а ті, що прибули під кінець травня, вже не могли нічого посадити чи посіяти. Новоприбулі зустрілись вічна-віч з голодом. Ось, що на тему матеріальної

26. H. Mordawski; Operacja wojskowa — Tygodnik Polityka Nr. 4 z 13/X. 1990.

27. H. Mordawski; Operacja...

28. E. Misyło; Akcja "Wisła", magazyn historyczny "Mówią wieki" Nr. 3/1991 str. 1.

ВОСКРЕСІННЯ

В цей день, в цей третій день
і голубінь небес
і яра зелень трав,
і біла віточка вишень —
все каже нам:

Воскрес! Воскрес!

В цей день, в цей третій день
і правда і любов
перемогли брехню і люту злобу
і встав
Ісус Христос
у славі
з гробу!

У храмі з блисків і блакиту
знімається віток зелена хоругов!
На стебелинах зависло срібло рос
і квіти, як алмаз,
схилились перед Божим Сином

і гомонять. Воскрес Христос!
Принижені, нещасні, радіймо враз!

Хай щезне туга...
Берім сьогодні шати ясні
і крашанки червоні
у долоні,
і стрічаймо друга,
вітаймо брата:

Воскресла Правда на хресті розг'ята...
Хоч бачимо свій шлях у тернах,
але ми знаємо, по днях страждань

Голгофи —
йде Воскресіння день!

Ми сміло ставимо життю чоло —
для нас срібні дзвони дзвонять джерело.
Для нас лунає великолійний дзвін:
— Христос Воскрес!

ситуації українців на терені тодішнього Гданського і Щецинського воєводства пишуть у своєму таємному рапорті з 12 серпня 1947 року командир і його заступник II Військової Округи в Бидгощі²⁹.

...Прибуле населення знаходиться в дуже важких матеріальних умовах... Всі хати вимагають ремонту... У Гданськім воєводстві, де перші транспорти прибули після 15 червня, нічого не посіяно, ані не посаджено... В Грифіцькім повіті з 417 родин 314 не має ані картоплі, ані зерна на пережиття зими... Загально беручи, матеріальна ситуація переселенців погана, а ще гірші перспективи, тому що: більшість не встигла посіяти ярого збіжжя, через брак коней багато поля не засіяно, бракує фондів на відбудову хат, карткові приділи для новоприбулих невистарчаючі, повітові бюджети, мимо прибуття нових переселенців, не збільшено..."

В тих обставинах українське населення наймалось до сусідів поляків, де за півдурно, як за панщини, робило, щоб одержати кусок хліба, чи трохи картоплі.

В ще гірших умовах було громадсько-культурне життя. Було знищено всякі родинні і сусідські

відносини. Деякі села розселено на терені кілька надцяті сіл в кількох повітах. Не було взагалі українського шкільництва, українська книжка була заборонена і нищена. Вірні не мали змоги ходити до своєї церкви, бо такої не було, а священики майже всі були арештовані.

ВИСНОВКИ

В наслідок переселення і розпорощення українське населення відчуло на собі всякі злодіяння комуністичної польської влади. Нині, мимо всяких утисків, українці живуть і працюють. Звичайно, що протягом тих довгих років частина українців асимілювалась. Але сьогодні, коли валиться остання в світі імперія — СССР — і Україна проголосила Акт про свою незалежність, сподіваємося на покращання життя українців і в Польщі.

З серпня 1990 року польський сенат засудив злочинну акцію "Вісла". Мимо старань частини послів, польський сейм не розглянув цієї справи до тепер. Однак українці в Польщі, і в цілому світі, сподіваються, що в недалекому майбутньому польські власті причинятися до загоєння ран на тілі українського населення в Польщі хоч частинним відшкодуванням за заподіяній йому кривди в часі акції "Вісла". ■

29. E. Misyło; Akcja... str. 8.

СПОГАДИ ПРО ЗАВАДКУ РИМАНІВСЬКУ

Коли згадую своє дитинство, завжди думками повертаюсь в лемківське село Завадку Риманівську, де минули мої дитячі роки.

Завадка Риманівська, з присілком Абрамів (Абрамове) була в цей час досить великим лемківським селом в колишньому сяноцькому повіті, розташованим на віддалі 45 км від Сянока і 20 км від Риманова. Межувало воно з селами Телява, Терстяна, Циргова.

Історичні дані вказують на те, що село розбудовувалось на початку XIV ст., а в 1487 р. згідно з привілеєм переведено з руського на "волоське" право.

Назва Завадка походить правдоподібно від слова "завада", перешкода. Бо й справді село розміщене у видолинку річки Яселки, і доступ до села заважають з однієї сторони річка з потоками, а з інших високі гори Пйотрус і Циргова. Ще перед 1566 р. стояла в селі церква, в якій правив о. Вартоломей Лісковський. Від поміщика Русовича селяни купили для церкви ріллю та пасовище і у 1885 р. збудували нову церкву Різдва Пресвятої Богородиці.

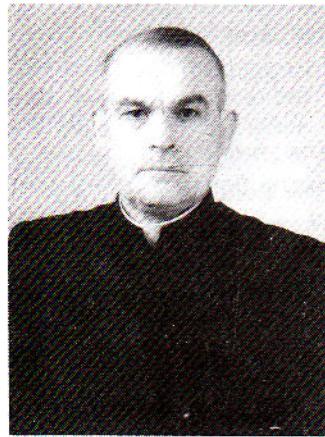
Згідно земельного кадастру 1778 р. (Йосифінська метрика) в селі на той час нарахувалось 138 номерів.

В 1928 р. побудовано в Завадці 4 клясову дерев'яну школу, а через два роки муріваний громадський будинок, в якому містилася читальня та кооперативна крамниця.

В 1928 р. парафію села Завадка Риманівська з присілком Абрамів та дочерною церквою в с. Камянка обняв мій батько о. Михайло Жеплинський.

Батько був селянським сином, народився і виріс в багатодітній сім'ї в с. Вороблевичах, що на Дрогобиччині. Любив землю, сільськогосподарське ремесло, був побожною і чесною людиною, добрим проповідником і здібним катихетом, мав гарний голос і добре співав, тож швидко завоював прив'язаність та щиру любов лемків не тільки своєї парафії, але й сусідніх сіл.

В цей час на лемків обрушувались насильницькі впливи русифікації та польонізації і на

о. Михайло Жеплинський

українських молодих священиків, які приходили на зміну старій генерації овіяній русофільством, випадала надзвичайно відповідальна місія зберегти недоторкану греко-католицьку віру, українську національну культуру і гідність лемків.

Батько був не тільки ревним та побожним священиком, здібним організатором, але і правдивим українським патріотом.

Прибувши на нову парафію активно взявся за укріплення віри своїх парафіян, згуртував і очолив "Товариство Апостольства молитви". Для відновлення церкви запросив здібного маляра Булковського, який гарно розмалював церкву, почав ремонт та відновлення інших парафіяльних забудов. Велику увагу приділяв школі. Ю. Тарнович в "Ілюстрованій історії Лемківщини" (ст. 241) писав:

"...На горішньому кінці села Риманівської Завадки (Риманівщина) у присілку Абрамова побудувало місцеве населення школу та домагалося приділення рідних українських учителів — одначе безуспішно. Тоді свідомі лемки в порозумінні з Кружком "Рідної школи" в Сяноці запросили рідних учителів. Перший рідношкільний учитель на Лемківщині, зокрема а Абрамовій був Петро Ікалович, що прийшов там учителювати в 1928 р. та впродовж одного року навчав дітей... По йому вчив Володимир Кобів до 1929/30, відтак Петро Стирпак. Це заразом перша українська "Рідна школа" на Лемківщині..."

*Науковець, член Товариства "Лемківщина" у Львові, Україна.

Перша українська "Рідна школа" на Лемківщині в селі Завадка Риманівська. Посередині сидять зліва о. Михайло Жеплинський та вчитель П. Ікалович.

Пригадується, як батько їздив в справі "Рідної школи" до Сянока, Перемишля, а згодом зі Львова привіз Володимира Кобіва, який деякий час жив у нас. Він був не тільки добрим вчителем, але і здібним мальрем-художником. Перевагу віддавав акварелі та роботам тушем. Ще й нині в нашему родинному музеї зберігається кілька цікавих робіт В. Кобіва, зокрема "Запорожець на коні" (туш, перо), "Чарівне дерево" (туш, перо), "Богун під Берестечком" (акварель) та інші.

Батько дуже любив дітей і часто після зайняття релігії (якої вчив в обох школах) приводив до дому убогих і голодних дітей та просив нагодувати їх. Серед них убогістю виділявся Петrusь Кобеля.

Пам'ятаю, якось я вибіг у вишневий садок, що простягався між хатою та дорогою, і побачив, як на дорозі хлопчеська знущалися над хлопчиком десь моого віку, обзываючи його словами:

...Петrusь Кобеля з'їв теля
І паця, і гача, і печену вош
Іще не мав дост...

Я став в обороні Петруся, запросив його до нас і ми стали друзями.

Дружили ми і бавились часто з дітьми місцевого дяка Сеня, особливо з його старшими синами Ярославом та Мар'яном.

Батько, сам вихоць з села, добре розумів селянську дітвому. Багато із них були дуже здібними і для них наша хата завжди була відкритою. Дуже здібний юнак Фецею Кухта кілька разів прочитав парафіяльну і нашу домашню бібліотеку. Молодих хлопців Івана Шафрана та Івана Балу-

тіанського батько післав вчитися в дяківську школу, яку закінчивши хлопці активно допомагали старому дякові у відправах, робили добру справу в національному відродженні рідного села, активно працюючи в "Просвіті".

Згадуються статечні господарі та церковні провізори Гроздьо, Хом'як, Балутянський та інші. Чудово вправляв дзвонами зі своїми синами Паламар Ящак. Голос дзвонів з дзвіниці завадчанської церкви чудовими мелодіями розносився далеко по горах Лемківщини.

Ролю фельдшера і знахорки виконувала в селі добра бабуся Шафранка. Її доброчинні руки "зінімали" легко всяку хворобу. Вона й банки вміла поставити, і настойки різні з зілля спрепарувати, і рану перев'язати. Наша мамця, яка теж часто допомагала лемкам, давала високу оцінку медичним знанням Шафранки.

Були в селі й свої забіяки. Якось, згадується, зчинився крик над річкою, що протікала вздовж села. Хтось крикнув "Христиняка зарізали!" — і народ повалив над річку.

Побіг подивитись і я. На траві на березі ріки лежав непримітний Христиняк, здоровенний великан лемко, з грудей у нього стирчав величенький ніж. Прибігла Шафранка і тільки руками сплеснула:

— "Я тут нічого не вдію! Ніж попав у серце! Негайно скачіть по лікаря! Ножа не виймайте!" — енергійно скомандувала бабуся.

Хтось скочив на коня і через певний час привезли з Дуклі лікаря Стрихарського. Той був

Парох о. М. Жеплинський (посередині) та вчитель "Рідної школи" П. Ікалович (справа) біля церкви в селі Кам'янка.

відважною людиною і негайно приступив до операції.

— "Добре, що ножа не виймали, який легко зачепив і кінчик серця" — твердив після операції Стрихарський. — "Я зашив все як треба! Ніж не допустив до великої втрати крові. Пацієнт — хлоп здоровий, сильний, думаю буде жити!" — виніс свій присуд лікар.

І Христиняк справді видужав і ще не раз поривався до бійки, коли хтось наважувався ображити лемка.

Стрихарський був лікарем "всіх наук", як тоді називали провінційних лікарів-універсалів, мав величезну практику і користувався авторитетом і любов'ю лемків, бож не одному лемкові врятував він життя та здоров'я.

"Бувало приїду я до бідного лемка, — розповідав Стрихарський, — і бачу, що необхідно йому добре відживлятися. Знаю, що коли скажу жінці зварити для хворого росолу з курки, то пожаліє господина курку зарізати. Тому звичайно трохи хитрую, і кажу таємничо жінці хворого:

— Господине! Як хочете, щоб муж був здоровий, візьміть і спіймайте свою найкращу курку. Заріжте її по заході сонця, сплюньте через ліве плече і киньте голову курки о півночі в сусідський город. З курки зваріть добрий росіл і давайте його хворому. При тому, щоб ніхто на цей росіл з посторонніх не дивився. Ховайте його від чужого ока і язика, та корміть ним тільки чоловіка". — Говорю я це все з таким серйозним видом, що маю повну гарантію, що забобонна господина виконає всі мої поради і лемко буде здоровий.

Були в селі і свої народні музики. Серед музикантів перед вів Григорій Кіт, який добре

грав на скрипці, а йому допомагали його брати, з яких один теж грав на скрипці (друга скрипка), другий на басолі (невеликий контрабас), а третій на бубні. Таким чином родина Кітів творила своєрідну троїсту музику, яка звучала як селянська народня оркестра. Капеля така користувалася великим авторитетом і попитом. Їх запрошували грати на весілях не тільки в Завадці, Камянці чи Абрамові, але і в інших сусідніх селах.

По традиції, лемківське весілля починалося окремо в молодої і окремо в молодого, тож потрібні були ще одні музики. Тому Кітів замовляли ще задовго до весілля, а другими музиками були троїсті музики цигани Гучківі, які жили недалеко і теж були дуже популярними.

До шлюбу їхали молоді вже з двома музиками, переважно з Кітами та Гучкіми, які грали по-перемінно, а деколи й разом.

В будинку плебанії була дуже велика кухня з цементовою долівкою. Батько дуже любив народні лемківські традиції, і весільна громада, яка приїздила з молодятами до шлюбу кількома фірами, завжди заїздили на плебанію, де під дві музичні селянські оркестири танцювали в просторій кухні до схочу. Я завжди любувався такою подією. По-весільному одягнені молодий і молода, чудові дружки з дружбами, пишні свашки в фацеликах, які кружляли у вихорі запальних лемківських танців, глибоко западали в дитячу уяву прекрасними видіннями.

Батько збирав фольклорну спадщину парофіян, організував фотографування лемків та їх обрядів. Деякі із зібраних матеріалів були згодом використані в наукових роботах та виданнях Івана Бугери "Українське весілля на Лемківщині" (Львів,

Лемківське весілля в с. Завадка Риманівська. Посередині о. парох М. Жєплинський, перед ним — весільний коровай.

1936) та Юліяна Тарновича "Матеріальна культура Лемківщини" (Краків, 1941). Зокрема автор І. Бугера в своїй вказаній роботі під поміщеною фотографією українського весілля на Лемківщині (ст. 21) пише:

"На ілюстрації бачимо 4 весільних дружбів з топірцями і заквітчаними капелюхами, молодицю з молодим та своїми 4 дружками, з вінками із барвінку й квітів на голові, невісти в широких фацеликах, по середині стоїть староста і сидить Впр. о. Михайло Жєплинський, місцевий парох, у долі "коровай". Це дуже цінна і гарна світлина".

Після шлюбу в церкві весільний хоровод сідав на вози і під звуки маршу та співів від'їздив.

Лемки любили коней, які прикрашали різно-кольоровими барвистими стрічками, вплетеними в гриви. Кінська зброя (вуздечки, хомонти) виблискувала начищеними мідними бляшками та пряжками. Батоги були теж прикрашені кольоровими китицями. Тому в цілому весільна кавалькада виглядала дуже привабливо, розкішно, величаво.

Багато цікавих народних обрядів та звичаїв лемки берегли та шанували, передаючи їх із роду в рід. Особливо яскраво вони проявлялись в святкуванні Різдвяних та Йорданських свят в зимі, Великодніх весною, та Зелених свят літом.

Незабутньо привабливою була розкішна природа лемківських гір в усі пори року. Як цікаво було проїхатись в санках по сільських дорогах чи припорощеному сніgom лісу. Попорскували весело

коні, викидаючи з під копит комки свіжого снігу, який на втіху нам летів в санки-залубні, покриваючи нас біленським пухом.

Чарівною була природа Лемківщини літом. Розкішна, широка лука поруч з селом вкрита розмаїттям барвистих квітів, наповнена духмяними запахами рути-м'яти, ромашки, материнки та іншого зілля приваблювала бджоли, джмелі та інших комах, які бриніли над травами. Чарівну картину доповнювали співи зависаючих в небі жайворонків чи злітаючих зі скал гірських орлів. А вище, на половинатах, де випасались вівці, співала лемківські мелодії сопілка, яка посилала їх ген до високих кичер.

Хто жив на Лемківщині не міг не полюбити назавжди цю чарівну окраїну нашої Батьківщини.

Пролітали роки, ми з братом готувались до вступу в гімназію і єпископ запропонував батькові перенестися на парафію в Галичині, більче українських гімназій.

З жалем і тugoю в серці за лемківськими горами, зеленими луками та лісами, добрими лемками та лемкінями покидали ми в 1938 р. таку рідну нам Завадку. Всім селом Кам'янки і Абрамова завадчани та жителі прощались зі своїм довголітнім парохом та нами усіми, проводячи нас до самої залізниці.

...Гей розвивайтеся сосни і ялиціки
Юж ми так не буде...

Співали на прощання лемки. Не думали, не

У ГОРАХ КАРПАТАХ...

У горах Карпатах сумно дні минали,
Коли наші лемки гори опускали.
Гори опускали, але не з радости,
Бо достали розказ від пана старости.

В неділю раненько, як сонечко стало,
Тоді польське військо в село приїхало.
А як приїхали, розказ людям дали,
Щоб за дві години всі ся вибирали.

Люди посумніли, стали ся збирати,
Свої рідні хати і стежки прощати.
А як виїжджали, дзвони ударили,
З гірким плачем люди село опустили.

До першої станції везли нас фурами,
А дальше транспортом везли потягами.
Найближчих знайомих теж порозділяли,
А і в Освєнцімі декотрих лишали.

Цілий час в дорозі добра не зазнали,
Будь яким репетом людей годували.
Будь як годували, стали потішати,
Що там на Заході добре будем мати.

Прибули на Захід, стали ся дивити:
Ой, Боже, наш Боже, як будемо жити?
Землі не орані, ані не сіяні,
А і будиночки порозвалювані.

Не хотілось жити, нічого робити,
Щоби тільки назад, в гори повернути.
Гори, наші гори, зелені Карпати, —
Вас не забудемо, як жити будемо.

Ця сумна пісня пригадує нам всім часи насильного і безповоротного переселення Лемківщини, найбільш жорстоку кривду заподіяну жителям

Лемківщини бувшим польським урядом в рамках акції "Вісла". Кривда ця ніколи не може бути забутюю.

Перебуваючи з візитою в Польщі, я мала нагоду почути цю пісню, записану на магнетофонній касеті у виконанні лемківського ансамблю пісні і танцю "Кичера". Мелодія гарна і гарно виконана. Після вислухання її, в мене відродилось все пережите — однаке пісня ця не є виконана так, як вона звучить оригінально. Відтак я довідалась, що автор пісні не відомий, а слова доповідані до підібраної мелодії. Тоді в мене зродилось почуття написати цілість скомпонованої пісні й подати їх до відома ансамблю "Кичера", а також її любителям:

Рік 1947. Село Берест, положене біля Криниці в пов. Новий Санч, було виселене, і частина його жителів транспортом була вивезена на західні терени Польщі до місцевості Przyczyna Góra в пов. Вехова. Транспорт там стояв кілька днів, аж доки поодинокі родини були розділені на призначенні села. В міжчасі дві молоді дівчини зголосилися до праці у господаря в Przyczyni Górej до вибирання льону. Це були Теодозія Жук (Вахна) і Софія Маслєй (Ткаченко), бувші учениці Української Вчительської Семінарії в Криниці (рік 1940 — 1944). Перебуваючи на самоті, з душою виповненою жалем і тугою за тим, що для них було найдорожчим, та жорстокість і неплюдська поведінка тодішньої польської влади, з натхненням пережитих подій вони простими словами склали цю пісню з відповідною до слів мелодією.

Хоч пісня ця зродилася в часі виселення мешканців села Берест, вона пригадує нам всім, а передусім молодому поколінню цю жахливу подію насильного переселення, знищення нашої культури, прекрасних звичаїв, мови і обряду. Хоч ми розкинені по цілому світі, нам треба шанувати набуття наших предків та переказувати молодому поколінню, щоб ніколи не пішло в забуття.

Софія Ткаченко

гадали тоді вони, що незабаром і їм прийдеться покинути рідні місця.

Страшною завірюхою пронісся через Завадку і Кам'янку фронтовий вихор війни. А далі страшна акція "Вісла" з таким болем описана Іваном Кирпаном в статті "Спогади про важкі післявоєнні роки та переселення лемків на Україну" (див. жур. "Лемківщина", ч. 4, 1991 р. та ч. 1, 1992 р.).

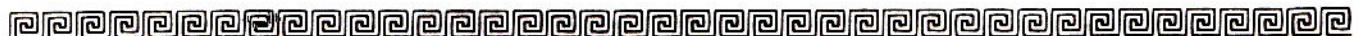
З сіл були виселені всі українці. В Завадці уціліла тільки одна українська родина Фричів. Частина Кам'янки згоріла в пожежі, а другу частину, після виселення людей, разом з церквою

розібрали і пограбували зловмисники — поляки сусідніх сіл.

Довго ще відвідували нас на новому місці нашого проживання дружні добрі лемки. Допомагали батькам у важкі роки сталінських репресій, коли нас з братом було заслано в Сибір.

Знову минав час. Ми повернулись з Сибіру в Галичину. Часто і далі зустрічаємося з такими рідними нам лемками, і завжди загадуючи своє дитинство, згадуємо хоч і далекі, та такі близькі серцю Завадку, Кам'янку і Абрамів.

ГРИГОРІЄВІ ПЕЦУХОВІ — 70

На двадцять другому році життя, Григорій Пецух, народжений 23-го січня 1923 р., був переважно відомий як скульптор-різьбар. До цієї вимріяної мети його спонукала чудова природа Лемківщини і його завзятість до праці. Вже від дитинства любив рисувати і різьбити. Він уродженець села Фльоринка, у західній Лемківщині, де виростали і формували свої різьбарські таланти не один і не два майстри по дереву. По всій цій гористій і лісистій території, де проживали лемки, вже здавна мандрували ремісники, яким різноманітність дерева, була відповідним матеріалом для використання від найменшого хатнього мебля до найбільших церковних споруд. До оригінальних майстрів-різьбарів, належать Михайло Черешньовський і Григорій Пецух. Останньому з них, серед численної плеяди різьбарів-лемків, які живуть в Україні, належиться окрім місце, бо він не реаліст. У його творчості помічаємо не лише символізм, але й абстрактність. І саме це його різницею від таких різьбарів, як Сухорських, Орисиків, Кищаків, Амбіцьких та ряду інших. Дивитись на різьбу Пецуха з близька, її фактура нам нагадує карбовані металі. Він не стругає дерево, щоб воно було гладке, а радше довбає долотом, чи сокирою, щоб його поверхня була шорстка, з горбками і долинками. Його завершений твір викарбований з одного куска ковбиці, пня чи то стовбура дерева. Якщо інші різьбарі, зображують людські фігури, декоративні тарілки, палици і попільнички, то в Пецуха переважна більшість, зображена тваринна композиція. І це є також характерна риса у майстра, що його вислів звіринного світу, символізує весну, осінь, бурю, полонину, сліди природи та інше. Оригінальність у композиціях Пецуха є й та, що він без всяких впливів інших скульпторів, зумів своєю відвагою, передати неповторність рельєфної різьби. Вона завершується без ескізів тільки тоді, коли Григорій вживає свою ідею, руки, матеріал і знаряддя.

Під впливом лемківської народньої різьби, як капличок, кам'яних хрестів з Розп'яттям, іконостас-

сів, стають його твори дійсно символами і власним мистецьким стилем. Він не звертає уваги на критику глядачів, які кажуть, що в нього немає традиційної техніки. Його твори, це пластичний образ, який своїм об'ємом, сповнений напруженістю, динамікою і силою контрастних площин.

Живучи ціле своє життя в Польщі, Г. Пецух серед чужого йому середовища, ніколи не приховував свою українську принадлежність. Літом, 1965 року він поїхав уперше в Україну. Побував він у різних музеях, бачив багатство українського мистецтва, яке на нього зробило сильне враження. Чим далі, тим більше здобував собі багато признань на різноманітних виставках по містах Польщі. Його праці експонувалися в Кракові, Варшаві, Сопоті, Закопаному, Перемишлі, а також у Нью-Йорку, Вашингтоні, Стокгольмі, Відні, Будапешті, Празі та в інших містах.

Велика кількість скульптур майстра — абстрактні. А це тому, що в них бачимо синтетичну пов'язаність тваринного світу з рослинним і з домішками існуючих кубістичних форм. Зображення тварин і диких звірят, узагальнені, без зайвих деталі, які нам нагадують первісні кам'яні неотесані фігури — ідоли т. зв. кам'яної доби. Інколи ці звірята масивної величини і товщини. Подекуди вони з видовженими ногами, перетворені у сплетені між собою геометричні форми. Одна менших, друга більших розмірів, доповнюють себе і створюють враження декілька поверхових скульптур. Часто бачимо, як даний твір знизу, починається площинною базою, з якої виростають різної височини, немов стовбурці грибів з шапочками, між собою порослі в купі і завершується, наприклад ведмедем. В інших творах бачимо навпаки. Скульптура починається від широких чотирьох лап звірини, на якій ще стоять людські фігури або маленькі й грайливі молоді члени родини тої ж самої породи.

Г. Пецух володіє техніку різьби з найпростішими її засобами. Обминаючи деталі, його твори стають більш експресивні й абстрактні. Шукаючи

ІСУС ХРИСТОС

У чорних обіймах ночі
Гасла зоря небесна.
Жахливо втомлені очі
Твердили з хреста: воскресну!

Хилилось на груди небо,
Плакали хмари в пустині...
Буде така потреба —
Прийдуть до вас! Ще нині!...

І він повернувсь — Спаситель! —
Судити живих і мертвих.
Не всіх же... Не всіх воскресити:
Великі Чорнобиля жертви...

Христе! О Божий сину!
Дай нам життя хвалити,
Дай нам живу Вкраїну
В муках її любити!

Падаєм всі на коліна
Перед твоїм престолом.
Ми — твоя хресна зміна,
Обрієм...
Прірвою...
Долом!

в природі випадкові дерев'яні пні, які деколи вже йому щось підказують, він їх обробляє і створює з них щось нового, щось цікавого, що виростила природа. В ній Пецух відкриває красу, якою збагачує і поповнює свою кількість мистецьких творів. А в них бачимо помітний вплив іконостасних різьб в лемківських церквах. Чому? Тому, що він перейшовся, чи майже не по всіх селах Лемківщини, де знаходив старі святині з так іншими, не подібними один до одного, іконостасами. Те йому нігде не сховати.

Він сам згадує, як ще малим хлопцем ходив до церкви тому, щоб тільки насолодитись тим багатством різьби в царських дверях та в кілька ярусних різьблених іконостасах з іконами.

Григорієві Пецухові треба віддати велику шану, за його вміння шанувати цінну якість в дереві. В липі, дубі, осіці, вільсі та інших родах дерев, він бачить найкращий матеріал для своєї творчої праці. Його роботи об'ємної скульптури мають у собі навіть культовий характер, бо вони ніколи не мають у собі сувенірні ознаки. Це не масове ремісничче виробництво, а радше професійні, майс-

терні і фахові мистецькі твори.

Добре знаючи просте життя населення Лемківщини, Пецух вкладає властиво цю консервативність традицій у свої скульптури. Це його немов данина рідному краю, в якому людина і природа, творять суцільність. Майстер ніколи не прагнув надавати своїм творам монументального значення або багатофігурності. Мистецькі засоби вислову в таких різьбах, як "Ліс", "Дикий кабан", "Зубр", "Зoo", "Рис", "Буйвол" та в багатьох інших, позбавлені натурализму або ілюстративізму. В усі скульптури, своєю скромністю лемка, передає добре йому знану правду тамошнього життя людей. Він моделює, стилізує і створює образи, в яких прагне вложить одну найсуттєвішу рису одного звіряти або іншої тварини. Вони являються узагальненням образного мислення Пецуха, як автора ряду робіт, в які втілює щось нове, щось своє. І тому майстру вдалося дати перед глядача його інтерпретацію власного світобачення з ідейно-містичним змістом скульптури, її духовною наснагою та оригінальністю, які притаманні тільки Григорієві Пецухові.

LEMKIVSHCHYNA

VOL. IV

SPRING 1993

No. 1

XРИСТОC BOCKPEC! CHRIST IS RISEN!

WITH BEST WISHES FOR THIS JOYOUS EASTER SEASON, WE EXTEND OUR WARMEST GREETINGS TO ALL OUR MEMBERS AND FRIENDS, AS WELL AS TO ALL OUR COMPATRIOTS WHO LIVE IN UKRAINE AND AROUND THE WORLD — TO ALL THOSE UNITED BY A COMMON LOVE FOR OUR HOMELAND!

MAY THE RESURRECTED CHRIST BLESS YOU WITH JOY AND HAPPINESS!

World Lemkos' Federation

Organization for Defense of Lemko Western Ukraine

Canadian Lemko Association

The Lemko Research Foundation

THE ORGANIZATION FOR DEFENSE OF LEMKO WESTERN UKRAINE: ON THE THRESHOLD OF A NEW ERA

Since its founding almost 60 years ago, the Organization for Defense of Lemko Western Ukraine (ODLWU) has gone through many phases. Despite these adaptations, the primary purpose of the ODLWU has remained unchanged: to aid Lemko-Ukraine and its sons and daughters, whether or not they still reside there.

In the United States, the ODLWU has continually sought to embrace all refugees from Lemko-Ukraine. Some arrivals from Lemko-Ukraine, victimized by decades of foreign propaganda, still find it difficult to understand that all of us — those who were born, lived, and left Lemkivshchyna, are all children of the same mother — UKRAINE. The ODLWU's work in educating refugees from Lemko-Ukraine and raising their national and cultural awareness continues.

Our work in support of those natives of Lemko-Ukraine who were scattered throughout modern-day Poland, was probably our most important. We were compelled to use all means possible to inform the world

of the plight of Ukrainians in Poland — about all that they had suffered, about the internment camps, about "Operation: Wisla" and its forced resettlement, so that the world would come to better understanding of the true face of "Catholic, freedom-loving" Poland.

The ODLWU also worked to help both those who were not forcibly resettled, as well as those who were expelled from their homeland, in preserving their national identity and personal integrity. When the first Ukrainian organizations were formed in Poland — the ODLWU was there to lend a hand.

Constantly living in fear of repression, where many parents were even too afraid to speak their native Ukrainian language with their own children, it wasn't easy for Ukrainians in Poland to organize themselves. The ODLWU did whatever it could. We organized numerous collections for the construction of churches and for organizational and publishing needs. In addition, we warmly welcomed numerous cultural activists and com-

TRAGEDY BEYOND “THE CURZON LINE”*

INTRODUCTION

1992 marks the 45th anniversary of the forced expulsion of Ukrainians from Lemkivshchyna, the Syan Region, and Pidlyashya, as part of the “Operation Wisla.” Over 150,000 Ukrainians were forcibly resettled in formerly German lands in western Poland.

As a result of the infamous Yalta Conference in 1945, ethnically Ukrainian territory was included in the post-war Polish state. Nearly 800,000 Ukrainians, primarily from the Rzeszow, Lublin, Bialystok and Cracow counties found themselves under Polish jurisdiction. Different authors quote various numbers of Ukrainians affected by the border shift: I. Bloom — 1,000,000; A. Szczechniak and B. Szota — 650,000; V. Mokry — 1,061,000. German figures from 1940 mention 744,000 Ukrainians. An additional 60,000 Ukrainians who lived east of the Syan River and found themselves in Poland at the conclusion of the war have to be added to those estimates. Probably close to 800,000 Ukrainians were ultimately affected.

We should also mention the many Ukrainians who

*The Curzon Line, named for the British Foreign Secretary who in 1919 was a member of the Allied Supreme Council which decided border questions in Eastern Europe, this line roughly coincides with Ukraine's modern frontier with Poland. As a result, ethnically Ukrainian territories (Lemkivshchyna, Pidlyashya, Kholmshchyna) are located within Poland today.
— ed.

munity leaders to the United States — all those who recognized that Lemkos are an integral part of the greater Ukrainian nation. At the same time we resisted all attempts by those who tried to divide our Lemko-Ukrainian community.

In addition to working with those who remained in Poland, the ODLWU also tried to help those who found themselves scattered around the world. Their plight was almost as trying as those who remained behind. At first they were treated as foreigners and outsiders. But the perseverance of Lemko-Ukrainians guaranteed them a prominent position in Ukrainian community life abroad. The ODLWU has always taken an active part in Ukrainian community organizations.

Our organization has entered a new era. Ukraine has reestablished itself as an independent nation, and

lived in central and western Poland, some of them refugees from the Soviet Union, many who were taken for slave-labor in Nazi Germany and never made it home to Soviet-occupied Ukraine at the end of the war.

There were also those Ukrainians holding interwar Polish citizenship, who were repatriated from the USSR to Poland in 1944-48 and 1956-57. A. Sorokovsky quotes a figure of 150,000. Also repatriated to Poland were a small number of Ukrainians who served in the free Polish Army on the Western Front.

Open access to archival materials today has facilitated inquiry into the actual fate of Ukrainians in Poland.

There were, of course, those Ukrainians who converted to the Roman Catholic faith, something the Polish priests actively encouraged, primarily as an effective means of Polonizing the population.

For centuries, Poland had conducted decidedly imperialistic policies towards neighboring Ukraine, especially during the 1920 and 30s when the Poles tried to markedly increase their hold on their occupied territories. To accomplish this, they used many methods: sale of land exclusively to Polish Roman Catholics, the settlement of Polish colonists on historically Ukrainian lands, encouraging Ukrainians to emigrate abroad, compulsory Church re-registration and conversion under threat of job-loss, transfer of Ukrainian government employees to central Poland, government-subsidized Polish organizations to Polonize the population, etc.

this has forced the Polish government to reevaluate its policy towards Lemko-Ukrainians within its borders. The XXIII ODLWU National Convention epitomized this change: the Extraordinary and Plenipotentiary Representative of Ukraine in Poland, Teodoziy Starak, travelled to the United States especially for the gathering. His very presence helped consolidate our position that Lemkos are Ukrainians, that Ukraine is proud of its brethren in modern-day Poland, and that now the government in Warsaw has to take note of that fact. Throughout these changes, the ODLWU has been at the forefront of Lemko-Ukrainian affairs.

God willing, we will continue to find the strength and wisdom to work together in support of Ukraine and its westernmost ethnic territory — Lemkivshchyna.

bwc

TO OUR READERS:

1993 marks the 15th anniversary of "Lemkivshchyna", which succeeded "Lemko News" in 1979.

During its 14 years of publication, "Lemkivshchyna" has witnessed many changes. With the publication of this issue, "Lemkivshchyna" now serves as the official press organ of the Organization Defense of Lemko Western Ukraine, as decided at the XXIII ODLWU National Convention. In addition to reporting on the activities of the ODLWU, "Lemkivshchyna" will continue to feature news and information about the Canadian Lemko Association and other Lemko Ukrainian organizations.

We firmly believe that all our members, readers, and contributors will continue to make our journal the best source of information about Lemko Ukrainians wherever they may live.

With best wishes this Easter season —

ХРИСТОС ВОСКРЕС!
CHRIST IS RISEN!

The Editors and Staff of "Lemkivshchyna"

Recently revealed Polish Ministry of Internal Affairs records expose plans to Polonize five Syan Region counties (Lyubachiv, Yaroslav, Peremyshl, Dobromyl, and Syanik) along with nine other counties stretching towards Lviv. World War Two interrupted those plans, though the war didn't permanently prevent the Poles from carrying out their anti-Ukrainian plans. Various Polish organizations and political groups continued to operate across the region. Already in 1942-43 there was discussion of the need to resettle Ukrainians beyond the Zbruch River (essentially the frontier between Soviet-occupied Ukraine and interwar Poland — ed.) at the end of the war. Communist Poland continued the pre-war Polish policies in earnest, even with the support of many Roman Catholic clergy.

ARMED STRUGGLE BEYOND THE CURZON LINE

Even prior to the outbreak of World War Two, the Organization of Ukrainian Nationalists was active throughout Polish-controlled western Ukraine. With the start of the war, all official Ukrainian political parties ceased to exist leaving the underground OUN at the vanguard of armed struggle against Ukraine's occupiers.

After the establishment of the new frontier between Soviet-occupied Ukraine and Poland in 1945, land passing to Polish rule were included in the OUN structure as

the "Trans-Curzon Lands." The region was further divided into village groups and sub-groups, etc. The OUN leader for the region from the spring of 1945 was Yaroslav Starukh [pseudo.: "Stiah" (Banner)]. As far as military operations are concerned, the Syan Region was under the control of the VI military sector "Syan" of the Ukrainian Insurgent Army's Division-West [UPA-West]. From the start of 1947, Myroslav Onyshkevych ["Orest"] was the UPA-West regional commander.

Authors A. Szczesniak and B. Szota quote a figure of 1800 Ukrainian soldiers and 1000 self-defense militiamen in the region in 1946-47. An additional 200 served in the OUN intelligence sector.

The OUN insurgency in the region lasted from 1944-47. In 1944-45, units of the UPA-North Division staged raids into the region to protect the inhabitants of the Kholm Region. Similar operations were conducted by units of the UPA-West Division. Many garrisons of the Soviet NKVD were stationed in the region, along with units of the Polish underground, which conducted punitive operations against the civilian Ukrainian population.

Units of the Polish army massacred more than 100 residents of Zavadka Morokhivska, Syanik county, along with almost 40 residents of Terka, Lisko county. According to T. Olshansky, Internal Ministry troops massacred almost 540 in Stary Lyublynets, and 400 in Goraytsya.

Members of the WiN Polish underground organization murdered 350 residents of the village of Pavlokoma, Bereziv county, on March 3, 1945, while 720 died in Pyskorovychi. An additional 124 were killed in Malkovych, in Verkhovyna, Krasnostav county, 194 were killed, including 65 children under the age of 11.

Wladyslaw Pozoga gives a figure of 5,500 casualties of the Ukrainian underground for 1944-47, but doesn't elaborate as to whether this figure is limited exclusively to underground members, or if it includes the civilian figures quoted above. Pozoga records a figure of 2,700 Polish casualties, including 600 civilian victims.

Despite the fact that Pozoga is a Polish writer, his information points to twice as many casualties on the Ukrainian side, while Polish propagandists claimed the Ukrainians were waging a "terror campaign" against the Polish population.

REPATRIATION TO THE UKRAINIAN SSR

On the basis of an agreement between the Polish Communist government and the Ukrainian SSR dated September 9, 1944, the repatriation of Ukrainians to Soviet-controlled Ukraine commenced in the fall of that year. Early on, many Ukrainians who had lived in the frontier regions willingly went east to escape the wartime hostilities and punitive activities of the Polish underground. Authors A. Szczesniak and B. Szota divide the repatriation into three categories: through September 3, 1945: 222,509; from September 3, 1945, through August 2, 1946: 260,152; and from August 2, 1946 until the end of 1946: 5,950, for a total of 488,618 repatriated.

Initially, security forces and police were used to move the population. Later, three frontline army divisions and several regiments were called in, ostensibly to eliminate the resistance movement. Their punitive operations were especially harsh.

Many resisted deportation by crossing into Czechoslovakia, or by hiding in the forests. The OUN and UPA actively defended the population by conducting sabotage operations on rails and bridges and by raiding army installations. They were successful in slowing the deportation operation.

After the forced repatriations to the Ukrainian SSR, over 200,000 Ukrainians were left beyond the Curzon Line.

OPERATION: "WISLA"

Some Polish writers attribute the "Wisla" Operation as vengeance for the murder of General Karol Swierczewski, vice-minister of defense, by the UPA. According to them, the UPA couldn't be effectively liquidated with-

ЗАМОВЛЯЙТЕ ВІДЗНАЧКУ!

В вересні м. р. заходами КУ ООЛ виготовлено організаційну відзнаку.

Проект її опрацював Богдан Титла. Відзнака, величини ¼ ін. зображує золотий тризуб з зеленими смерековою та дубовою галузками (внизу) та золотим написом "Лемківщина" (в горішній частині) на синьому тлі.

Відзнаку в ціні 4.00 дол. можна набути в управах Відділів ООЛ, або безпосередньо в Крайовій Управі:

**ODLWU, Inc.
P. O. Box 7
Clifton, NJ 07011-0007**

out the expulsion of the native Ukrainian civilian population, which was a reliable source of new recruits and material support for the Ukrainian resistance. Starting in 1947, the UPA began significantly winding down its operations. Indeed, Polish casualties from January through March 1947 account for only 2% of all Polish losses beyond the Curzon Line from 1944-47. Also worth investigating is why did deportations occur in areas where the UPA wasn't particularly active? For instance, why weren't the inhabitants of the Nowy Targ region expelled, considering the existence of an especially-active Polish nationalist resistance organization in the area?

This points to a more longstanding policy; a program to "cleanse" the area of Ukrainians, scattering them throughout the country for quick assimilation. Undoubtedly the Polish government also feared that the Kremlin would change its mind regarding the status of the frontier with Poland. They probably also felt that expelling the area of Ukrainians would prevent future claims on the region by future generations of Ukrainians. The Polish Communist regime had the full support of the Polish population for its deportation policy.

Already in mid-April 1947 a wave of elite Polish army units poured into the Syanik and Lisko counties. On April 28, 1947, at 4 a.m., the army entered the Ukrainian villages, ordering inhabitants to assemble for deportation. The first transport departed Komancha and Kulyashne, Syanik county, on April 29, 1947. At special checkpoints, many were arrested for alleged collaboration with the Ukrainian resistance. Many were incarcerated in prisons or in the infamous Jaworzno concentration camp.

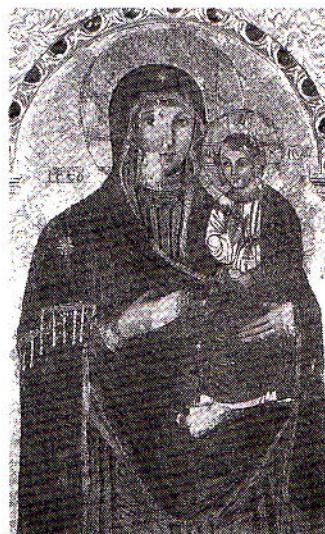
(to be continued)

ВИСТАВКА В ГАЛЕРІЇ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА ФУНДАЦІЇ СВ. ВОЛОДИМИРА ХРЕСТИТЕЛЯ КІЇВСЬКОЇ РУСИ

5 червня 1992 року в Центрі української науки і культури у Krakowі, організованому Фундацією св. Володимира Хрестителя Київської Руси, відбулося вроочисте відкриття Галерії українського мистецтва. Перша виставка, яка тривала до жовтня 1992 р., присвячена була українському церковному мистецтву — в минулому і сучасності. Була вона супроводжуючою імпрезою краківських Днів європейської культури, які відбулися у червні.

На виставці експонувалася група 20-ти ікон та літургійних предметів з недіючої церкви у Цевкові біля Любачева, ікона св. Покрови з Горайця та чудотворна ікона Матері Божої з Дитятком з Корчмина, які передняла під охорону Фундація св. Володимира. Ці ікони з XVI-XIX століть показують різні під оглядом стилю і технології засоби і школи іконографічного мистецтва. На їх прикладі можна прослідити усі етапи реставраторського процесу. Виставку доповнювала документація, творена в результаті наукових досліджень під час реставрації, яку вели магістри консервації пам'яток мистецтва Ядвіга Стирна і Агата Мамонь, працівники Секції Охорони і Консервації Пам'яток української матеріяльної культури при Фундації св. Володимира.

Традиції українського і загально східного іконо-пису творчо продовжує і розвиває світової слави краківський митець Юрій Новосільський. На виставці можна було знайти добірку його ікон та картин, які

Чудотворна ікона Богородиці. Кормчин, біля 1620 р.

виникли протягом декількох останніх років.

Інший краківський митець, Тирс Венгринович, у своїх графіках і картинах намагається зберегти красу церков Лемківщини і Перемищини, які часто, після виселення у 1947 р., залишені без опіки попадають в руїну — багато з церков, показаних на графіках, зараз вже не існує.

ВІДБУВСЯ XVI КОНГРЕС УКРАЇНЦІВ АМЕРИКИ

XVI Конгрес Українців Америки, який відбувся 16 — 18 жовтня 1992 р. в Іст Гановер, Н. Дж., вибрав д-р Аскольда Лозинського, попереднього екзекутивного заступника президента УККА й відомого суспільно-громадського діяча, президентом Українського Конгресового Комітету Америки.

В Конгресі взяли участь 226 делегатів із відділів та членських організацій і 75 гостей. Крім звітів уступаючих керівних органів УККА, учасники мали змогу працювати у різних конгресових комісіях, а також вислухати ряд доповідей про зовнішню працю УККА, молодечі й студентські справи, шкільництво й допомогу Україні.

Понад 300 осіб були присутніми на конгресовому банкеті, де головну доповідь виголосив Юрій Шимко, президент Світового Конгресу Вільних Українців. Шевченківську Грамоту Волі особисто вручено Амбасадорові Америки в Україні д-р Романові Попадюкові, який спеціально прибув на Конгрес з

Києва. Шевченківські Грамоти Волі також призначено конгресменові США Дон Риттерові.

На останній день Конгресу, крім вибору нових керівних органів УККА, учасники прийняли кілька змін до Статуту УККА і ряд резолюцій.

У XVI Конгресі взяли участь і члени ООП: голова Крайової Управи Марія Дупляк та представники відділів: 2-ий Відділ (Йонкерс, Н. Й.) репрезентував голова Стефан Гованський, 3-ій Відділ (Пассейк, Н. Дж.) — Стефан Дупляк, 4-ий Відділ (Елізабет, Н. Дж.) голова Василь Матлага і Іван Васічко, 5-ий Відділ (Ірвінгтон) — Михайло Дзіман, 7-ий Відділ (Джерзи Сіті, Н. Дж.) — голова Іван Гресь.

Представники ООП підготовили відповідні резолюції, які були включені в загальні резолюції та були прийняті Конгресом.

До нововибраної Крайової Екзекутиви УККА, до її ділової Президії увійшла голова КУ ООП Марія Дупляк, а Володимир Кікта став членом Екзекутиви.

"ЗАСПІВ" КОЛЯДУВАВ НА МАЗУРАХ

Цього року на запрошення музею народного мистецтва у Венгоджеві (директор Барбара Хлюдзінська) на Різдвяні свята до українців на Мазурах з колядою приїхав фолклорний колектив Львівського політехнічного інституту "Заспів" (керівник Тарас Жеплинський).

Цей гарний колектив знають українці північних окраїн Польщі, бо вже побував він в цих сторонах в минулих роках з українськими народними піснями і вертепом, брав участь у Сувальському фолклорному фестивалі в Венгоджеві (1991, 1992 рр.).

Цього року "Заспів" привіз українцям, що живуть в Польщі два дуже цікаві вертепи. Перший — це народний ляльковий вертеп, який колись побутував на Україні і своїми початками сягає XVI ст. (а може й давніше), та на жаль в останній час сталінського режиму був повністю знищений. Відродити його в 1988 р. вдалось великому ентузіастові своєї справи народознавцеві Богданові Жеплинському, який як керівник цього відродженого вертепу приїхав цього року із "Заспівом" до українців на Мазури.

"Останні лялькові вертепи на Великій Україні — розповідає Богдан Жеплинський — відзначені лише на Житомирщині (вертеп запису Василя Кравченка 1927 р.), Славутинський (запису В. Пруса, 1928 р.) та Хорольський (теж записаний у 1928 р.) В 30-их роках в Східній та Центральній Україні лялькових вертепів вже не знаходимо. В Західних областях України ляльковий вертеп пропримався десь до кінця 30-их років (в 1937 і 1938 рр. його ще відзначено в Старосамбірському районах). Далі перестали діяти лялькові вертепи через сувору заборону та переслідування в час сталінських репресій.

Відроджений Б. Жеплинським ляльковий вертеп представляє собою (за давньою традицією) невеличкий двоярусний будиночок (шопку), виготовлений з дерева та картону, з двома проймами на фасаді будиночку, один із них (нижній) може перекриватися рухомою завісою, якою дотепно управляє вертепник.

В підлозі нижнього ярусу зроблені необхідні щіlinи, через які вертепники заховані за задньою стінкою руками управлюють ляльками.

На верхньому ярусі зображене нерухому сцену Різдва Христового: Ісусик — дитя у яслах на сіні, Мати Божа, св. Йосиф, ангелики.

У відродженному вертепі збережені всі давні вертепні традиції: персонажі, текст, манера виконання. При створенні сценарію за основу взято текст за-

писаний від Володимира Шагали із Нижанкович (Старосамбірський район на Львівщині) з осучасненою керівником вертепу кінцівкою. Збережена більшість лялькових персонажів: ангел, цар Ірод, чорт, чарівниця (що робить масло), два ціпаки, жид Мошко, смерть, пияк, теща, козак, дівчина. Значно осучаснені веселій оповідач, циган з козою. Введено нові лялькові персонажі: хлопець, що хоче іхати женитись до Канади, сучасний дід бувалець, що карає хлопця і вказує на те, що слід розбудовувати нашу рідну державу Україну, а не шукати легкого хліба в Канаді.

В ляльковому вертепі вміло водить ляльки і допомагає керівникові симпатична Марічка Петрук.

Унікальний відроджений ляльковий вертеп показаний на Мазурах сприйнятий місцевою українською діаспорою з великим захопленням і вдячністю.

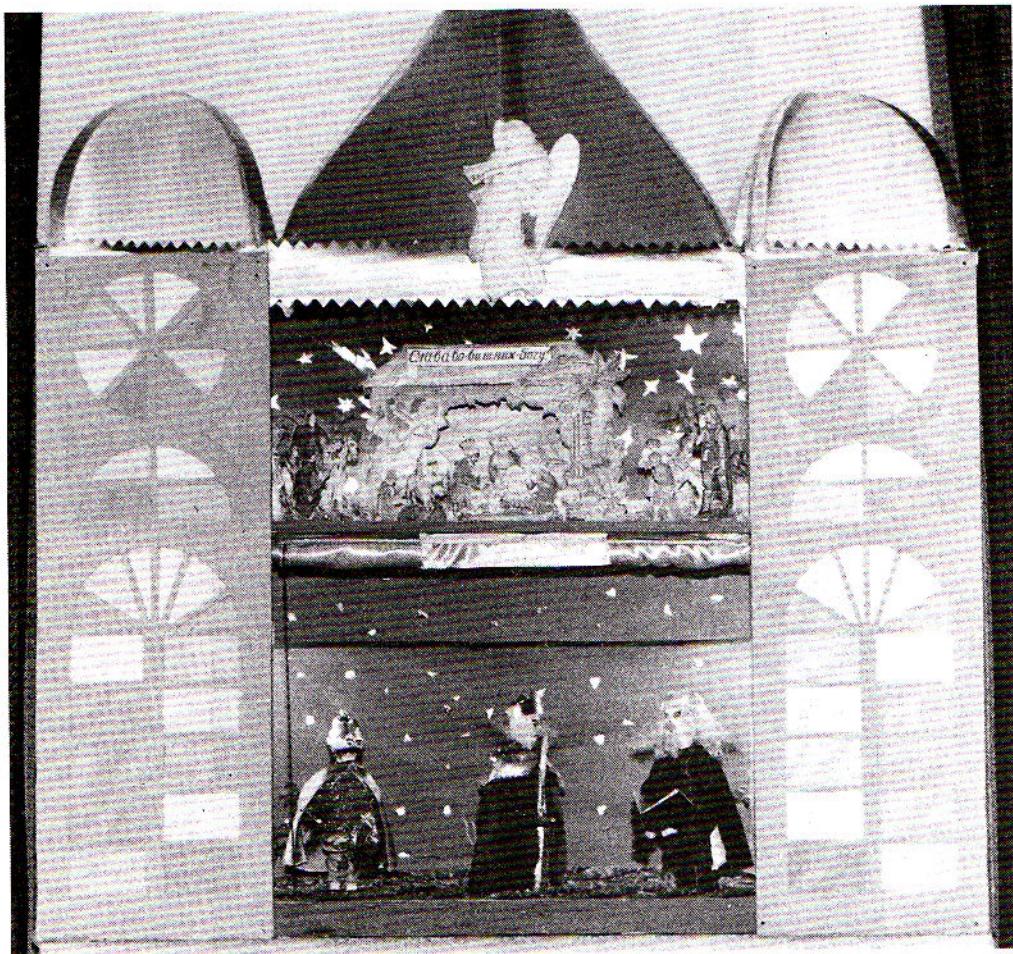
Після кожного виступу-спектаклю вертепники дозволяли українській дітворі, яка рясно обступала вертеп, добре роздивитись дотепно та вміло виготовлені ляльки, самим поводити їх в шопці.

Справжньому ентузіастові своєї справи, науковцеві Богданові Жеплинському вдалось вже створити чотири лялькові вертепи у Львові; при інституті ВНДПІ Сірка, при технічному училищі № 4, при Львівській середній школі № 81 ім. П. Сагайдачного та при Політехнічному інституті. Дуже добре що призабутий ляльковий вертеп знову відроджений активно поширюється і діє.

Крім лялькового вертепу львів'яни привезли цього року і живий вертеп "Заспів". Сценарій вертепу створений самими учасниками гурту "Заспів" (автор тексту учасник і виконавець ролі Ірода п. Ярослав Стажнів), чудово доповнюється музичним оформленням під управою керівника гурту викладача Політехніки Тараса Жеплинського. Чарує гармонійне чисте звучання хорового співу і музичного супроводу (скрипки, контрабасу, сопілки).

Душою гурту "Заспів" крім керівника, є ветерани колективу — викладачі Політехнічного інституту Зенон Боровець та Олекса Довбуш. Розмаїття кольористики зі смаком підібраних національних костюмів виконавців вміло поєднуються з одягом вертепних дійових осіб і в цілому доповнюють незабутнє враження від спектаклю.

Гурт "Заспів" з двома вертепами дуже вдало виступив в церкві в Гурові Ілавецькому, в церкві Бартошиць, в домівці села Ляльково, в церквах с. Бані Мазурські, Круклянки, Гіджицько. Закінчили

Відроджений
Богданом Жеплинським
пляльковий
галицький вертеп.

свою поїздку вертепники з України виступами в місті Венгожево, де дуже вдало продемонстрували своє мистецтво в парафіяльній церкві та в музеї народного мистецтва.

Цього року гурт "Заспів" відзначатиме свій своєрідний ювілей. Створений ще в 1973 р. п. Богданом Жеплинським в формі капелі бандуристів при клубі

заводу "Львівхімсільгоспмаш" гурт з 1989 р. почав працювати при клубі Львівського політехнічного інституту і вже під керівництвом сина Богдана — Тараса успішно працює як фолклорно-етнографічний музичний ансамбль.

Д. Ковальчук,
м. Львів.

**ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ЖУРНАЛ
ТА
ПРИЄДНУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТИНИКІВ
"ЛЕМКІВЩИНИ"**

ПІСЛЯЗ'ЇЗДОВІ МІРКУВАННЯ

Напередодні З'їзду приїхав до США представник України — Достойний Теодозій Старак. На летовищі в Ньюарку зустрінули його (зліва): Т. Полянський, Л. П'єх, В. Кікта, М. Дупляк, І. Сорока та Ст. Дупляк (неприсутній на знімці).

Фото: Ст. Дупляк

Хоч минуло вже чимало часу від ХХІІІ Крайового З'їзду ООЛ, що відбувся 31-го жовтня 1992 р. в Іст Гановер, Н. Дж., однак приемні враження й досі не затерлися в пам'яті.

... Приїздимо до готелю, де вже бачимо за столом членів реєстраційної комісії. Тут професійний порядок, все приготоване як слід. Кожний делегат дістає свою "течку", в якій знаходиться програма з'їзду, квитки, правильник, стяжка та "Пропам'ятна книжка", яку вперше за майже 60 літ опрацювала та видала Крайова Управа.

На З'їзд прибуло багато делегатів (навіть здалекого Чікаго), щоб разом продискутувати пройденний шлях, повний посвяти нашого членства; переглянути набутий досвід та встановити нові шляхи дальнішої праці, щоб як найкраще допомогти у відбудові нашої молодої Батьківщини і нашій Лемківщині.

З'їзд, в присутності членів Екзекутиви за президіяльним столом (Володимир Кікта — заступник голови, Леся Гой — секретарка і Стефан Косцьолек — фінансовий реф.) відкрила голова КУ Марійка Дупляк, яка після короткого слова

попросила Теодора Полянського (з 5-го Відділу ООЛ в Ньюарку) відспівати молитву "Отче наш".

Відтак попрошено до президіяльного стола почесного гостя — представника України до Польщі — амбасадора Теодозія Старака та голову Світової Федерації Лемків — д-ра Івана Гвозду.

Після вибору президії З'їзду, яку очолив Мирон Мицьо, заступник Богдан Чайківський, секретар Марійка Павелчак-Корабель, затверджено порядок нарад. Відтак почалися ділові наради. Зі звітування уступаючої управи, делегати довідались про працю, яку провела уступаюча управа, про успіхи і

невдачі протягом 3-річної каденції. Відрядним явищем була присутність делегатів вже молодшого покоління з Чікаго, які перший раз взяли участь у Крайовому З'їзді. В дискусіях порушено багато пекучих питань зв'язаних з організаційною роботою, так в Крайовій Управі, як і в терені — у Відділах.

Після уділення абсолюторії із признанням уступаючі управі, Но- мінаційна Комісія під головуванням Василя Матлагі запропонувала листу кандидатів до нової Крайової Управи ООЛ, яку делегати одно- голосно прийняли. Нову управу ООЛ на 3-річну каденцію очолила її голова Марійка Дупляк.

Слава Ісусу Христу!

Львів, 13 жовтня 1992

**ХХIII КРАЙОВОМУ З'ЇЗДОВІ
ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ В АМЕРИЦІ**
м. Іст Гаповер, Н. Дж.
31 жовтня - 1 листопада 1992

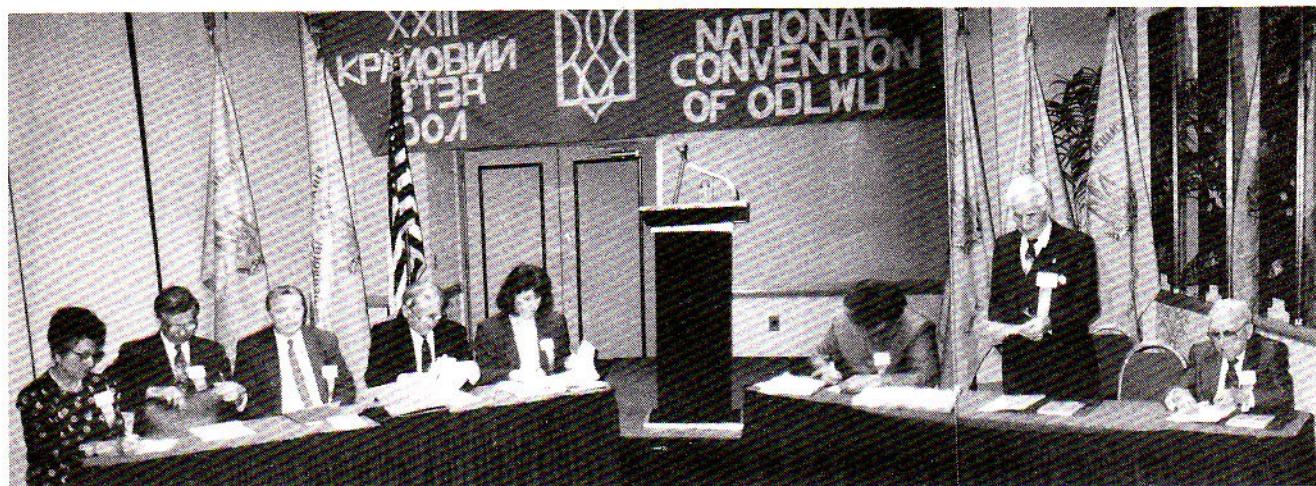
***Високоповажані Пані і Панове, учасники З'їзду!
Шановні Гости!***

З нагоди проведення Двадцять Третього Крайового З'їзду Організації Оборони Лемківщини в Америці в імені Української Греко-Католицької Церкви, її єпархії та вірних засилаю всім Високодостойним учасникам Крайового З'їзду та його гостям найсердечніші слова привіту та побажань плідної праці для процвітання і добра найдалі висуненої української землі Лемківщина на засадах християнської моралі, керуючись Божими Законами.

Хай милосердний Господь Бог благословить Вас усіх своєю всемогутньою правицею. Спаситель наш Ісус Христос, Син Всемогутнього Бога Отця хай кріпить Вас у вірі й просвічує Ваші уми на пізнання Божих відвічних правд, а Дух Святий хай освячує Вас своїми Божими ласками, щоб скріплені ними Ви поступали у святості й богоугодному житті.

Благословення Всемогутнього Бога Отця і Сина і Святого Духа нехай зійде на Вас усіх і перебуває з Вами назавжди. Амén.

+ Миррослав Іван Кардинал Любачівський
Глава Української Греко-Католицької Церкви

Президіальний стіл. Сидять зліва: Л. Гой — секретарка КУ, В. Кікта — заступник голови КУ, д-р І. Гвозда — голова Світової Федерації Лемків, амбасадор Теодозій Старак — почеcній гість Крайового З'їзду, М. Дупляк — голова КУ, М. Павелчак-Корабель — секретар З'їзду, М. Мицьо — передсідник З'їзду та голова ФДЛ, Б. Чайківський — заступник передсідника.

Фото: І. Хомко

Мої міркування звернені зокрема на враження, які делегати винесли зі З'їзду. Напруженна атмосфера, яка панувала перед З'їздом — цілковито в часі З'їзду зникла — ми всі разом зрозуміли, що треба нам йти рука в руку, працювати спільно, об'єднано, як одна велика родина для добра нашої Батьківщини України. І власне виявом цієї єдності був XXIII Крайовий З'їзд.

На бенкеті, яким вміло провадив Зенон Галькович (з 7-го Відділу ООП в Джерзі Сіті), як звичайно були теж представники

громадських організацій. За головним столом зайняли місця: Повноправний представник України до Польщі — достойний Теодозій Старак, д-р Іван Гвозда (голова Світової Федерації Лемків), д-р Аскольд Лозинський (президент УККА), Марія Дупляк — переобрана голова Крайової Управи ООП, Роман Мигаль (Спілка Української Молоді), Мирон Мицьо (передсідник XXIII З'їзду та голова Фундації Дослідження Лемківщини) о. Олег Жовнірович з дружиною (Українська Католицька Церква св. о. Ми-

Д-р І. Гвозда та амб. Т. Старак

колая в Пассейку, Н. Дж.), Володимир Янів (ООЧСУ), Александр Худолій (Український Народний Союз), Роман Левко (Т-во УПА), Александр Білевич (Об'єднання Вояків УПА) та голова з'їздового комітету — Володимир Кікта.

Головну доповідь під час бенкету про українсько-польські відносини виголосив достойний Теодозій Старак.

На бенкеті відзначено заслужених та довголітніх членів Організації, та надано почесні членства д-р Любомирові Кузьмакові, д-р Романові Когутові та д-р Богданові

Загальний вид на залю нарад.

Фото: І. Хомко

ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ
Член прихильник ОУП

38-300 Gorlice, ul. Hailera 20 m.19

ZJEDNOCZENIE ŁEMKÓW
Członek wspierający ZUwP

tel.: Szymanek 38, Wysowa 145

ч.п.4/93

Горлиці, 6.01.1993 р.

Вельмишановна Пані
Марія Дулляк
Голова Крайової управи
Організації Оборони Лемківщини
в А М Е Р И Ц І

Перепрошусмо, що не переказали чи до Вас вітання з нагоди 23-го Крайового З'їзду ОСЛ в Америці. Причина в тому, незнали ми нічого, що такий з'їзд відбудеться 31-го жовтня до 1-го листопада 1992 року.

Складаємо гратулі їм з поконного вибору Вас головою Крайової управи ОСЛ в Америці, та передаємо вітання всім членам нової управи. Пересиламо якнайкращі побажання успішної праці, творчих сил, незломній енергії для добра Організації, та ще кращихсясягнень в майбутньому.

Ми переконані, що Ваша особа гарантує зестри ОСЛ правильним шляхом, і управа буде співпрацювати зі всіма лемківськими організаціями, усважуючи за свою Батьківщину нашу Незалежну, Вільну Україну, а всі наїм організації зосередяться у Світовій федерації лемківських організацій.

Щастя Вам Боже у Ваших починаннях!

Секретар ГУ ОСЛ
Іван Петро Шафран

Голова ГУ ОСЛ
Іван Василь Шиліта
члвк інж. Василь Шиліта

Голова Крайової
наукової і культурної
ради Волинської області
д-р Володимир Соболік

Святочний бенкет відкриває В. Кікта — голова організаційного комітету. Сидить Зенон Галькович — господар бенкету.

Фото: І. Хомко

Головну доповідь виголошує представник України — амб. Т. Старак. Зліва: д-р Аскольд Лозинський — президент УККА.

Фото: І. Хомко

д-р І. Гвозда,
голова СФЛ

вітають ХХІІІ Крайовий З'їзд

д-р А. Лозинський,
президент УККА

фото: І. Хомко

Фецовичеві за їхню жертвенність на потреби Організації.

Під час бенкету виступила теж з короткою мистецькою програмою всім знана та люблена Іванна Кононів.

З'їзд і бенкет закінчився як завжди забавою. Тим разом усім гостям та делегатам грала знаменита оркестра "Темпо".

На другий день, хоч усі ми були втомлені, жаль було роз'їзджатися. Наши З'їзди є потрібні не тільки для ділових справ, як вибр Управи, зміни статуту, схвалення резолюцій, але й для зустрічі чле-

нів ООП. Обмін думок та досвіду Відділів є конечно потрібний.

* * *

Так ХХІІІ Крайовий З'їзд ООП закінчився. Делегати роз'їхались зі своїми течками та з'їздовими книжками. Вони повезли теж зі собою тягар відповідальності за їхню організацію, про яку так багато говорилося під час нарад добре підготованою ХХІІІ З'їзду.

В. К.

Вручення відзнакень заслуженим членам ООП. На знамці: грамоту отримує голова 1-го Від. ООП в Нью-Йорку — Теодор Малинськ (посвідчині). Стоять зліва: Б. Чайківський — голова Комісії Відзнакень, М. Дупляк — голова КУ.

Фото: І. Хомко

КНИЖКА ВАРТА УВАГИ

Трухан, Мирослав: УКРАЇНЦІ В ПОЛЬЩІ ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ, 1944-1984. Записки Наукового Товариства ім. Шевченка, Історично-філологічна секція, том 208, Нью Йорк — Париж — Сідней — Торонто, 1990, ст. xii-404.

Це цікава, інформативна і об'єктивна книга про положення української меншості в повоєнній Польщі, країні топтаній Москвою, яка у своїй мегальманії топтала українців, стараючися всіми можливими засобами цю національну групу цілком знівечити.

Праця являється докторською дисертацією автора на Українському Вільному Університеті. Але як стверджується у передмові книги, "...з притиском і повною відповідальністю можна сказати, що ця праця могла бути прийнятою на одержання академічного ступеня в кожному чужинецькому університеті". Автор Трухан використав багато примарних джерел українською і польською мовами та власний досвід молодого діяча в суспільному процесі української меншості серед ворожої польської більшості в роках 1944-1984. Але автор, щоб бути безстороннім, завжди підчеркує будь-які прояви приязні і доброзичливості з польської сторони. Трухан хотів би, щоб обидві сторони, польська і українська, включилися в позитивний діалог на тему мирного співжиття.

Зміст книги обширний і глибоко розроблений на 364 сторінках. У зміст книги вводить сукупно написана передмова д-р Василем Маркусем, а відтак розпочинається книга описом українських земель і умовин

переселювання до Української ССР українців із лівого побережжя Бугу і Сяну. Переселення мало бути добровільним, але практично в його переведенні стосовано примус і терор:

"За всіма ознаками, антиукраїнська акція під час тривання переселення мала пляновий характер і відбувалася за мовчазною згодою, а то й допомогою радянських репатріаційних комісій. Таким способом Росії вдалося осягнути свою ціль:

— ще більше загострити взаємними між поляками і українцями, не допустивши до їхнього об'єднання для спільноти акції проти неї;

— примусити частину українського населення шукати порятунку перед польським терором у представників радянської влади і "добровільно" зголосувати-ся на виїзд (до СССР)".

Отже тут бачимо знов, як Москва запихала ніж у спину українцям і українській справі. В понурих красках описує Трухан т.зв. "Акцію Віслі"; безпощадну, брехливу, повну гор'я і страждань українських переселенців на західні землі повоєнної "людової" Польщі.

Даліше М. Трухан описує побутове і культурне життя українців на нових поселеннях та в Польщі

взагалі. Він присвячує багато уваги Українському суспільно-культурному товариству (УСКТ), що повстало в 1956 році, яке за його словами автора "стало поворотним пунктом як у політичній, так і психополітичній площинах" українців у Польщі. Товариство поширило свою діяльність засобом більше як 170 льокальних гуртків. УСКТ з бігом часу розвинуло свою багатогранну діяльність: вело радіо-програми, кольпортувало українські книжки, вдержуvalо мандрівне кіно і бібліотеки, намагалося посилити господарську дію спільноти, вело культурно-освітні курси і посилювало спортивну діяльність, видавало газету *Наше Слово*. В 1978 р. Товариство мало 171 гуртків, 5,948 членів, і 4,992 передплатників *Нашого Слова*. В 1959 році при Товаристві засновано "Літературне об'єднання".

Широко описує М. Трухан і справу українського шкільництва в Польщі, яке мусіло боротися з небиякими труднощами. Художня діяльність теж розвивалася, а зокрема драматургія, театр, повставали ансамблі бандуристів, танцюальні, хори, влаштовувано концерти та фестивалі з мистецькими програмами.

Автор описує теж важкі часи і терпіння Української католицької церкви, якої уряд довго, мабуть під впливом Москви, не хотів легалізувати.

Ставлення польського уряду і загалу до української спільноти — самого її існування і діяльності — було наскрізь негативне, а проблиски більш об'єктивного і прихильного відношення були рідкі, боязливі і відносно слабі. Насильна польонізація ступнево поспаблювала український потенціял, зокрема в Холмщині, Люблінщині, на Підляшші; важко терпіла Лемківщина. Вигляди на майбутнє були слабі. М. Трухан у своєму післяслові стверджує, що

"1000-ліття стало нагодою до численних польсько-українських зустрічей і дискусій, згадати б тільки наукові сесії в Любліні, Гданську, Krakovі і Яблонній під Варшавою.

На жаль, релігійне життя в деяких місцевостях затмнюють взаємна нетolerантність і міжусобиці..."

Попри видну в Польщі лібералізацію, Аргусове око влади пильно спостерігає діяльність національних меншин..."

А далі вже таке:

"А проте, на хмарному небі польсько-українських взаємин дещо прояснюється; поступове поліпшення ситуації слід бачити в двох площинах. Поперше: ріст авторитету і впливів польської опозиції, частина якої простягає руку до співпраці, трактуючи українців як рівнорядних партнерів. Подруге: поступова зміна ставлення польського клеру та католицьких інтелектуальних кіл, традиційно ворожих українству..."

До книги залучено дуже помічну листу скоро-

ЧИ ВИ ВЖЕ НАБУЛИ ПРОПАМЯТНУ КНИЖКУ ХХІІІ КРАЙОВОГО ЗІЗДУ?

Якщо ні, зробіть це сьогодні.

Книжка в півтвердій оправі, начислює 160 сторінок.

Видана на люксусовому кредитному папері, багато знимок з діяльності ООЛ.

Ціна 5.00 ам. дол.

Замовлення разом з чеком просимо слати:

ODLWU, Inc.

P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007

чень, бібліографію, покажчики імен і географічних назв, діяграми росту українського національного життя в Польщі і п'ять мап: 1. розміщення українців в Польщі; 2. культурні центри УСКТ; 3. якість піль; 4. душпастирські осередки УКЦ; і 5. православні парафії.

Це дуже добра і корисна публікація. Вона старанно і естетично видана. Змістом і формою вона на рівні усіх видань НТШ, а технічна її сторінка видання приносить добре ім'я друкарні Computoprint.

А чи має вона якісь недоліки? Так, а саме її мова потребувала б більш старанної редакції, хоч технічних помилок мало. Чому теж автор при всьому своєму намаганні бути об'єктивним, а то і справедливим відносно поляків, чому не добавував в цілому життєвому процесі українців ролі Організації Українських Націоналістів і УПА. Майже як би їх не було. Чи може він на зразок українських лібералів в діяспорі хоче бути об'єктивним відносно поляків і москалів? Згадки про УПА у зв'язку із "Акцією Вісла" і то в другорядному значенні, ніяк не вичерпують теми ролі націоналістичного руху в житті української спільноти в післявоєнній Польщі.

Борис Ожаровський

ВІД РЕДАЦІЇ: Замовлення на книжку (разом з чеком на суму 20.00 ам. дол.) просимо слати на адресу:

ODLWU, Inc.

P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007

ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ:

З 1993 роком ми увійшли в 15-ий рік видавання журналу "Лемківщина", який заступив "Лемківські вісті", що їх видавання з початком 1979 року припинилося.

За час свого 14-літнього існування "Лемківщина" переходить різні фази свого життя. З цим числом, на підставі рішення найвищого органу ООЛ — ХХІІІ Крайового З'їзду, журнал "Лемківщина" став пресовим органом ООЛ, виразником її дії та планів. Крім того, він надалі інформуватиме широкі круги читачів про життя Об'єднання Лемків Канади та других лемківських організацій.

Ми віримо, що ми всі разом, передплатники, читачі та дописувачі — причинимось до цього, щоб наш журнал гідно та широко інформував про життя та працю українців Лемківщини розкинених по всьому світі.

З надією на Вашу співпрацю вітаємо Вас зі святом Воскресення Господнього радісним

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Редакція і адміністрація
"Лемківщини"

РІЗДВЯНА ЗУСТРІЧ У 5-МУ ВІДДІЛІ ООЛ В НЮАРКУ — ІРВІНГТОНІ

Як кожного року, так і в тому році 5-ий Відділ ООЛ влаштував 9-го січня 1993 р. традиційний "Свят-вечір".

О годині 6-ї вечором заля зачалась наповняти гостями, які прийшли і цього року, щоб разом, як одна родина звеличити нашу різдвяну зустріч.

До головного стола запрошено почесних гостей о. Михайла Вівчара — пароха католицької церкви св. Івана Хрестителя в Ньюарку, д-р Степана Вороха — представника Фундації Підтримки Дипломатичних Представництв України, представника місцевого Відділу УККА — Михайла Дзімана, голову 1-го Відділу ООЛ — Теодора Малиніяка, представника 4-го Відділу ООЛ Івана Васічко, представника товариства УПА — С. Кмета, голову 5-го Відділу — В. Кікту та Іванну Кононів, яка виступала у мистецькій частині.

З Різдвом Христовим і Новим Роком, голова 5-го Відділу щиро привітав о. Михайла Вівчара, представників місцевих громадських організацій, адміністратора Фундації Дослідження Лемківщини та всіх присутніх. Голова у своєму слові розказав про значення Свят-вечора, який так щорічно радісно зустрічаємо. У цей вечір ми повертаємо думками на рідні землі; пригадуємо хоч на хвилину накритий святочний стіл з колачем та кутею.

5-ий Відділ продовжує ці прекрасні різдвяні традиції тут на еміграції вже 28 літ.

Святочний привіт від Фундації Підтримки Дипло-

матичних Представництв України склав д-р Степан Ворох, який підкреслив велике значення наших дипломатичних представництв та вказав на труднощі України в розбудові держави. Він розказав теж про Фундацію св. Володимира Великого в Krakovі при Ягелонському університеті, якою завідує д-р Володимир Мокрій; повідомив, що Фундація повинна знайти велику фінансову підтримку від усіх українців; побажав Організації Оборони Лемківщини успіхів та запевнив, що і Лемківщина знайде своє місце, коли надійде час, в складі Незалежної Держави України.

Під проводом Іванни Кононів з групою співучих колядників відспівано з цілою зарею присутніх гостей "Бог Предвічний", "Нова радість стала", та "Добрий вечір". На закінчення мистецької програми І. Кононів задекламувала вірш поета Богдана Лепкого "О, краю мій милий".

Відтак голова Відділу попросив о. Михайла Вівчара перевести молитву та поблагословити столи. При звуках коляди "Во Вефлеємі" о. Михайло Вівчар підходив до кожного стола та благословив свяченою водою.

Святочна громада у великому різдвяному настрої споживала традиційні страви, а о годині 9-її зачинено першу частину молитвою. Господар вечора всім щиро подякував за участь і побажав веселої забави при звуках оркестри "Журавлі".

В. К.

КРАЙОВА УПРАВА
ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ В АМЕРИЦІ

проголошує

**КОНКУРС
НА КОЛЬОРОВУ РІЗДВЯНУ КАРТОЧКУ**

Тема карточки:

"Українські звичаї та традиції зв'язані з Різдвом Христовим і Святым Йорданом."

Конкурс обмежений тільки до українських мистців в Україні, Польщі та Словаччині.

Величина праці (твору): (21 см × 30 см). Реченець конкурсу: **15-го серпня, 1993 р.**

Нагороди: 1-ша — 150.00 дол., 2-га — 100.00 дол., 3-тя — 50.00 дол.

Оригінали праць надсилати на адресу:

Org. for Defense of Lemko Western Ukraine
P. O. Box 7
Clifton, New Jersey 07011-0007 USA

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

11-ИЙ ВІДДІЛ ООЛ, ОЛБАНСЬКА ОКРУГА

Відділ Олбанської Округи Організації Оборони Лемківщини відбув свої Річні Загальні Збори в суботу, 6-го лютого, 1993 р. в приміщенні Українського Громадського Клубу у Вотервліт, Н. Й.

Не зважаючи на виїмково гострий мороз та снігову погоду того вечора, на заклик-запрошення управи Відділу на зборах було присутніх понад 25 членів і гостей нашої округи. Після вичерпних звітів уступаючої управи, вибрано, а радше перевибрано стару управу для продовження праці у Відділі на наступну каденцію в такому складі: голова — Іван Філь, секретар — Дмитро Кулик, скарбник — Микола Філь, містоголова — Павло Шевчук. Вільні члени: Марія Кулик, Марійка Філь, Анна Коцан, Анна Сп'як, Стефан Єдинак, Іван Ротко, Іван Грицков'ян, Анна Романишин, Дмитро Хорват, Михайло Бережанський, Семен Мадзелян, Марія Матейчук.

Контрольна Комісія: Іван Романишин, Павло Шевчук та Дмитро Коцан.

З нагоди Загальних Зборів голова Відділу Іван Філь вручив заслуженим членам грамоти за їхню довголітню працю для Відділу і Організації Оборони Лемківщини. Грамоти одержали: Іван Філь, Дмитро Кулик, Павло Шевчук, Іван Ротко, Іван Романишин, Роман Маселко, Дмитро Хорват.

Після спільної перекуски приготовленої нашими членками всі присутні мали нагоду оглянути виставку мистецьких праць Василя Мадзеляна з лем-

Голова Відділу Іван Філь передає грамоту Павлові Шевчукові. Сидить зліва Дмитро Кулик — секретар Відділу.

Відзначенні члени 11-го Відділу ООЛ. Зліва: Іван Ротко, Павло Шевчук, Іван Філь — голова, Дмитро Кулик, Іван Романишин.

Ківської тематики. Також були розміщені знімки з недавньої зустрічі українців з Лемківщини та праці у Відділі.

Дмитро Кулик

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

8-го лютого 1993 року в лікарні Вестчестер Медікал Центр у Валгала, Н. Й. помер на 79-му році життя довголітній член 2-го Відділу Організації Оборони Лемківщини, **Іван Пециляк**.

Покійний народився 20-го квітня 1914 року в селі Рихавті, Горлицького повіту на Лемківщині. Після закінчення місцевої школи, Іван Пециляк помогав родичам на господарці.

На 18-му році життя, в 1932 році, Іван Пециляк був рекрутovаний до польського війська. Коли почалась Друга світова війна в 1939 році, молодий Іван Пециляк був забраний разом з другима синами Лемківщини на роботи до Німеччини. Праця у німецького господаря не була легкою, але Іван перетривав все.

Під кінець Другої світової війни в 1945 році, Іван Пециляк разом з іншими українцями був забраний до американського табору в Сользбургі, де працював як механік при направі авт. Там він запізнав Ксеню Серединську, з котрою одружився в жовтні 1945 року.

Два роки пізніше, в 1947 році, на запрошення стрижка Середиського Іван і Ксеня Пециляк приїхали до США, де поселились в місті Гайстінгс он Гудсон, Н. Й. Іван почав працювати в Гудсон Рівер Контри Клуб, спочатку як помічник, а пізніше кухарем. По кількох роках Покійний дістав крацу працю в фабриці телефонічних дротів "Анаканда", де працював до 1967 року, коли то перейшов на емеритуру з огляду на серцеву недугу.

Від початку свого побуту в США, Іван Пециляк полюбив громадську працю. Включився в громад-

сько-церковне життя української громади. Він був членом Української Католицької Церкви св. Михаїла в Йонкерс, Н. Й., членом Українського Клубу в Гастінгс он Гудсон, Н. Й., членом Організації Оборони Лемківщини, де виконував функції голови, допомогового референта, організаційного референта та культурно-освітнього референта.

В 1957 році Іван Пециляк разом з Юрієм Ковалчиком, Петром Русинком і Стефаном Женецьким почали відновляти відділи Організації Оборони Лемківщини. Завдяки їхній праці, створено відділи в Йонкерсі, Пассейку, Ірвінгтоні-Ньюарку, Джерзі Сіті, Стамфорді та інші.

Іван не жалував свого часу для праці в інших організаціях і установах. Був членом Фундації Дослідження Лемківщини, Товариства Святого Хрестителя, Товариства Золотого Віку при церкві св. Михаїла в Йонкерсі, Українського Конгресового Комітету Америки, Організації Оборони Чотирьох Свобід України, управи Дому СУМА в Йонкерсі, Кредитової Кооперативи СУМА в Йонкерсі та членом Українського Народного Сбюзу, де був його секретарем на околицю Гастінгс.

В родині Івана і Ксені Пециляків виросло троє дітей, син Стефан та доні Марійка і Ірена, котрі були добре виховані в національно-релігійному дусі. Вони навчались в Українській Школі при церкві св. Михаїла в Йонкерсі, де їхній батько був членом Батьківського Комітету, виконував обов'язки голови.

Покійний Іван лишився незаступним членом Організації Оборони Лемківщини, бо завдяки йому 2-й Відділ в Йонкерсі став одним з найкращих Відділів ООЛ. Імпрези, які були влаштовані для здобуття допомігових фондів, були успішними завдяки витривалої праці Івана Пециляка та при помочі й підтримці його дружини Ксені, яка завжди з охотовою йому у всім допомагала.

Його витривалість в організаційному житті буде прикладом для всіх нас, щоб ми ніколи не жаліли часу і сил для добра нашої української громади тут на чужині, а також для добра нашої рідної України.

Покійний Іван Пециляк залишив в смутку дружину Ксеню, сина Стефана з дружиною Льорейн і дітьми Андреєю і Давидом, доньку Марійку з чоловіком Мироном Перожек і дітьми Наталькою, Миколою і Христину, доньку Ірену з чоловіком Гарі Моретті і дітьми Гарі-Іваном і Данел, братів Осипа в США і Михайла в Польщі, сестер: Стефанію Гудник з дітьми на Україні, Анну з чоловіком Іваном Хомик і дітьми в США, Марію Колтко в Польщі. Третій його брат Петро, помер в США.

Хай добра пам'ять про щирого сина української землі, незаступного члена Організації Оборони

КОЛЯДА 1992-93 — СПИСОК ЖЕРТВОДАВЦІВ

1-Й ВІДДІЛ ООЛ, НЬЮ-ЙОРК

По 100.00 дол. — Реставрація "Київ" М. Гриненська, А. і Ст. Малиняк, Подорожне бюро "Кобаснюк-Шумейко", Федеральна Кредитова Кооператива "Самопоміч";

по 50.00 дол. — Український Народний Дім, крамниця "Арка", І. Граничний, М. і Т. Малиняк, М. і Ст. Корабель, Українська Православна Кред. Кооператива;

по 40.00 дол. — Т. Павелчак, Українська Реставрація;

по 30.00 дол. — М. Грицков'ян, М. Дякун, Р. Дякун, Р. Кіфяк, М'ясарня Я. Куровицького;

по 25.00 дол. — Е. і П. Гарайда, Л. і д-р П. Гой, Б. Биць;

по 20.00 дол. — Е. і І. Сеница, Д. Сеница, Е. і М. Гарон, А. і З. Войтович, А. Павелчак, д-р Я. Падох, А. і М. Волошин, А. і Д. Мадаращ, Я. Копчак, А. і І. Кадиляк, П. і С. Прятка, З. Логуш, З. Іваницький, А. і П. Шпинда, Ю. Кравець, М'ясарня І. Габера, Бара "Верховина", Подорожне бюро "Varsovia", М'ясарня Ю. Бачинського, Ю. і М. Томашевський, Н. і І. Михальцьо, А. і Т. Гнатишін;

по 10.00 дол. — Г. і В. Скомський, А. Тиханський, П. Жегестовський, Т. Кишеня, Е. і С. Барна, П. Граничний, "Бела" гросерія.

Збірщики: Е. і П. Гарайда
А. Павелчак, Т. Малиняк

2-Й ВІДДІЛ ООЛ, ЙОНКЕРС, Н. Й.

По 100.00 дол. — Петро Вариха, ст., Кредитова Кооператива СУМА;

50.00 дол. — Стефан Гованський;

по 40.00 дол. — Михайло Барна, Стефан Бибель, Іван Ковальчик, Петро Цідило, Евген Шпинда;

по 30.00 дол. — Ярослав Моцюк, Петро Вариха, мол., Іван Михалек, Мирослав Климко, Михайло Свист, Петро Гованський, Микола Філіяк, Михайло Зварич, Богдан Ковалік;

по 25.00 дол. — Василь Млинарик, Еміль Тутко, Володимир Щур, Тарас Щур, Стефан Щур, Роман Глушко, Михайло Шашкевич, Ярослав Кіцуєк;

по 20.00 дол. — Юрій Ковальчик, Степан Гаврилюк, Стефан Хомик, Теофіль Ропицький, Василь Васічко, Іван Гончак, Стефан Бреня, Лев Футала, Василь Прусак, Еміль Яцевич, Василь Кравець, Евген Борткевич, Володимир Коziцький, П. Микитин, Осип Щур, Мирон Періг, Богдан Періг, Дарко Дзвінчик, Микола Скірка, Марія Брич, Семан Гривка, Ярослав Баюс, Андрій Ковальчик, Богдан Пужик, Організація св. Володимира (Стемфорд), Микола Дембіцький, Михайло Ропицький, Евгенія Крупиковська, Андрій Кащак, Теодор Коцур, Ярослав Вариха, Семен Вариха, Василь

Лемківщини залишиться між нами на завжди.

Опечалений родині Покійного, глибокі вислови широго співчуття складає управа 2-го Відділу Організації Оборони Лемківщини в Йонкерсі, Н. Й.

В пам'ять бл. п. Івана Пециляка присутні на Річних Зборах 2-го Відділу зложили 350.00 дол. на Пресовий Фонд журналу "Лемківщина".

Ст. Гованський

Коцур, Стефан Шпинда, Волтер Борис, Осип Гац, Микола Невмержицький, Василь Мельничук, Мирослав Кузмяк, Іван Фецица, Андрій Чухта, Павло Капітула, Евстахій Мельничук;

по 15.00 дол. — Стефан Вариха, Стефан Шульган ст., Стефан Шульган, мол., Теодор Корінь, Стефан Палилик;

по 10.00 дол. — Дмитро Лозиняк, Іван Кузевич, Андрій Гривна, Роман Лозиняк, Стефан Пузик, Теодор Сахар, Еміль Медвідь, Стефан Курило, Марія Кащак, Осип Дащко, Петро Шкафаровський, Микола Сидор, Дмитро Івасютин, Богдан Вітюк;

5.00 дол. — Зеновія Мадсен.

Збірщики: Ст. Гованський,
Ю. Ковальчик

3-Й ВІДДІЛ ООЛ, ПАССЕЙК, Н. Дж.

По 50.00 дол. — І. Хомко, М. Кош, П. Русинко, Ю. Котляр, М. О. Гнатейко;

по 40.00 дол. — П. і А. Гресь, А. Баран, Е. Дзюбинська, Ст. Малиняк, П. Млинарик, Ст. Татаренко;

по 30.00 дол. — А. і В. Гаргай, М. і С. Дупляк, А. і С. Косцюлек, С. Пелтишин, Й. Рось, Е. Андрах, К. і Е. Михайлишин, Б. і К. Баран, М. і К. Ваньо, І. Кушляба, П. Жолондек, Т. Хомишак, А. Косцюлек;

по 25.00 дол. — І. Блиха, В. Чернянська, Т. Олешук, І. Ленчук, Я. Петрик, Ю. Гаргай, М. Чабан, А. Стець, Д. Мацько, С. Журавський, В. Кузик, І. Долошицький, Р. Мікита, О. Фарміга;

по 20.00 дол. — В. Зельонка, Т. і С. Капітула, Б. Журавський, С. Крицький, М. і І. Фанок, І. Ватасин, А. і Р. Дідух, Л. і О. Ленів, Порянда, С. Клеменко, Б. Клеменко, В. Марущак, М. Карлицький, М. Домарадз, В. Янців, Н. і П. Баран, М. Тарнавський, В. Котис, С. Гавроняк, В. Гавроняк, О. Русинко, А. Фарміга, А. і Т. Гнатейко, М. Падко, А. і Д. Падко, І. Буртик, М. Ковальчик, Я. Данків, Я. Завійтівський, В. Васьків, Я. Андруш, Е. Котис, І. Косцюлек, П. Ярошак, Д. Демчар, З. Знак, М. Пелтишин, Я. Яворський, М. Тижбр, В. Смоляк, Б. Красина, М. і В. Журавський, С. Ульчак, Ю. Оліярник, І. Зельонка, С. Демчар, Українська Крамниця "Січ", І. Цапар, М. Філевич, В. Гринков'ян, Ю. Гончаренко, Кухар.

по 10.00 дол. — Т. Новак, І. Чучак, П. Олещук, О. і І. Карлицький, А. Фесяк, М. і В. Кімак, В. Оліярник, А. Вілкі, М. Тантала;

4-Й ВІДДІЛ ООЛ, ЕПІЗАБЕТ, Н. Дж.

50.00 дол. — М. Гінда;

по 25.00 дол. — І. Васічко, В. Мигалик;

по 20.00 дол. — В. Матлага, А. Моряк, М. Гидзік, Український Американський Горожанський Клуб, В. Кухта, М. Кухта, Й. Копій, Ю. Полянська;

по 10.00 дол. — І. Кушнір, І. Рачинський, В. Янів, М. Васічко, М. Гіряк, Р. Теребецька, С. Варянка, Г. Погода, В. Дитиняк, М. Бобер, М. Вуйцьо, А. Есток, В. Завійтівський, М. Кухта, С. Жедаш, І. Урда, Мих. Камінський, Мик. Камінський, А. Гнатишак, Я. Турко.

Збірщики: І. Васічко, Т. Гнатишак

5-ИЙ ВІДДІЛ ООЛ, ІРВІНГТОН, Н. ДЖ.

100.00 дол. — Л. П'ех;
по 50.00 дол. — І. Копина, Н. Войтович, В. Васічко, А. Гбур;
по 40.00 дол. — Ст. Ільчишин, І. Нищіт, І. Сорока;
по 30.00 дол. — Т. Василик, М. Гривна, В. Псуй, А. Гудзій, Ст. Бігуняк, В. Кріль;
по 25.00 дол. — О. Смаль, В. Кікта, Т. Полянський, О. Лисинецький, А. Феденишин, Я. Туранський, А. Хонновський, А. Шопа;
по 20.00 дол. — М. Чарни, О. Лацко, Д. Смоленець, А. Кравець, І. Котляр, І. Лоновський, І. Стрижик, І. Луків, М. Винарчук, Ст. Іваночко, А. Матківський, М. Кутеноки, О. Луків, Й. Дідик, В. Цинайко, Н. Краєвський, М. Цьок, А. Палюк, Ст. Закаморок, Р. Бойко, Я. Петрук, О. Бойко, В. Боярський, Д. Подбережний, П. Белігай, С. Кмет, П. Батко, М. Дзіман, В. Данилюк, Е. Големський, І. Симчик, Ю. Кислівський, Я. Бодневич, Е. Мандзій, А. Бурачинський, В. Ковбілянський, М. Боранецький, М. Яворський, І. Вацлавський, Д. Карапович, І. Білевич, В. Ткач, Д. Бобеляк;
по 15.00 дол. — А. Вус, І. Іванчук, М. Борис, Т. Пришляк, А. Кіт-Гапій, В. Баранецький, П. Штирка;
12.00 дол. — Юрій Яремчук;
по 10.00 дол. — Т. Ядличка, А. Гбур, Б. Гавіщак, Поновський, Р. Гогіль, Т. Сенета, І. Лявок, М. Гаргай, А. Брик, О. Кутій, А. Подбережний, М. Городинський, Ф. Кушнір, Л. Молодожанин, А. Баранецький, Городинський, С. Ориняк, М. Гудзій, К. Корнас, А. Кейбіда, І. Юрчук.

11-ИЙ ВІДДІЛ ООЛ, ОЛБАНСЬКА ОКРУГА

По 20.00 дол. — Дмитро Кулик, Микола Філь, Іван Філь, Іван Мандро, Оля Олековська;
по 10.00 дол. — Павло Шевчук, Петро Ксеніч, Семен Ксеніч, Іван Зендран, Василь Мокей, Михайло Бережанський, Володимир Літинський, Мирон Бучак, Іван Мокей, Роман Маселко, Михайло Сенета, Стефан Єдинак, Дмитро Коцан, Текля Гаврилюк, Василь Роман, Василь Коцур, Іван Удич, Євген Наболотний, Іван Ротко, Стефан Гарбач, Михайло Грешак, о. Володимир Андрушків;
15.00 дол. — Іван Романишин;
по 5.00 дол. — Володимир Клим, Онуфрій Хомич, Микола Бобеляк, Анна Сушко, Катерина Хорват, Іван Жеребинський, Петро Гарасим'як, Марія Матейчук, Павло Клим, Євген Сидор, Роман Гарасим'як, Анна Філь, Петро Терновський, Анна Хомич, Софія Тернович, Михайлина Шот, Василь Боднар, Гавловська Анна, Стефан Коновалчук, Семен Мадзелян, Григорій Ільницький, Василь Дзюба, Андрій Демчар, Аксентій Урбан, Павло Сп'як, Іван Карабін, Володимир Грицков'ян, Іван Грицков'ян, Остап Поповський, Володимир Стадник, Михайло Савків, Стефан Галібей, Роман Мацюк, Стефанія Бачинська, Методій Яніцак, Василь Гогоша, Богдан Бураніч, Антоніна Мисак, Михайло Габура, Станислав Масляк, Микола Павлів, Теодор Ракочій, Марія Куфель, Марія Гудак, Анна Дзюба;
3.00 дол. — Олег Омецінський.

17-ИЙ ВІДДІЛ ООЛ, РОЧЕСТЕР, Н. Й.

30.00 дол. — Шурин Іван;
по 25.00 дол. — Кущіль Роман, Кахникович Тарас, Українська Кредитова Спілка;

по 20.00 дол. — Вовкович Стефанія, Яріш Андрій, Шурин Василь, Харамбура Андрій, Тимчишин Ярослав, Шмігель Любомир і Люба, Юрчинський Омелян, Колинич Володимир;

по 15.00 дол. — Фалат Марія (А), Адамчук Ст.;

по 10.00 дол. — Ольшанський Стефан, Білан Василь, Корнило Василь, Липак Микола, Івасин Василь, Котлярчук Ярослав, Гулкевич Володимир, Масловський Зенон, Зубіль Микола, Мазурчак Нестор, Лазар Іван, Фалат Марія (Т), Тимоць Осип, Притиска Андрій, Глушко Ярослав, Дзюба Петро, Лесів Михайло і Дарія, Білозір Михайло, Хомяк Мирон, Зборовський В., Кавин В., Бездух Д., Базюк В., Гладун Володимир, Вергун Марія, Д-р Адамчук Ірина, Червінська Ольга, Лялюк Іван, Петрик Надя;

по 5.00 дол. — Глушко Д., Білин Л., Федорук Микола, Мигович Микола, Івасів Василь, Баус Михайло, Лехновський І., Кріль Василь, Лищишин Петро, Вовкович Михайло, Захарків Остап, Борис Богдан, Костюк Роман, Горбусь Дмитро, Литвинець Микола, Снігур Богдан, Черневич Володимир, Мельник Дмитро, Білоус Петро, Пристай Дмитро, Корнило Іван, Бездух Василь, Марголич Микола, Ігнатюк Стефан, Омецінський З., Тороус Іван, Івасів Петро, Гринчишин Василь, Хом'як Богдан, Юськів Володимир, Боднарук Б., Білей М., Білок Петро, Стриганин Василь, Свірський Іван, Попович Василь, Єйна Михайло, Рйопка Ліда, Балко Петро, Шурин Марта, Кисіль Адам, Терлецький М., Піскор Михайло, Білик Василь;

Збирщики: Іван Шурин, Стефан Адамчук.

1.00 дол. — Н. Н.

22-ИЙ ВІДДІЛ ООЛ, СИРАКЮЗИ, Н. Й.

По 25.00 дол. — Василь Майкович, Леся Рубзамен, д-р Іван Гвозда;

по 20.00 дол. — Володимир Дмитришин, Павло Карпиншин;

по 15.00 дол. — Ілько Мазурик, Василь Фенцор, Павло Майкович;

по 10.00 дол. — Михайло Якім, інж. Тома Боцонь, Василь Ів. Майкович (Арізона), Ілько Мигдал, Петро Адамовський, мігр Микола Дупляк, Іван Пиндус, Григорій Базар, Володимир Ревюк.

Збирщик: Василь Майкович

ДЕЛЕГАТУРА ООЛ, ПАРМА, ОГАЙО

25.00 дол. — П. Пенгін;

по 20.00 дол. — Б. Чепак, Д. Каплан;

по 10.00 дол. — Р. Швець, В. Бубна, М. Глуй, В. Лашошняк, В. Возняк, О. Хміляк, М. Охрін, О. Теркала, А. Мадараш, М. Моцьо;

по 5.00 дол. — М. Наконечний, В. Мисів, М. Теслюк, Б. Шудан, І. Романяк, І. Марич, В. Райца, М. Гейнеш, А. Вільшанський, С. Хома, В. Ліщинецький, І. Добромульський, М. Луцишин, М. Річесон, Р. Крамарчук, М. Гнатів, О. Радзішевський, І. Когут, І. Мален, В. Ліщук, П. Бубна, М. Вирста, В. Собчак.

Збирщик: Петро Пенгін

25.00 дол. — Я. Краснянський;

по 20.00 дол. — П. Дмитрик, І. Майкович, Д. Проць, Д. Мігельич;

по 10.00 дол. — І. Іваницький, М. Данило, В. Мисів, Л. Мічковська, Ст. Гудз, Я. Крив'як, В. Савінда, Б. Рошецький;

5.00 дол. — І. Юшак.

Збирщик: Петро Дмитрик

Галина Берегова зі своїми писанками. Пані Галина постійна читачка "Лемківщини". Народилась в с. Улюг, біля Сянока, а зараз живе вдалекому Лідкомбі, Австралія.

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД ЖУРНАЛУ "ЛЕМКІВЩИНА" ВІД 1-ГО СІЧНЯ 1993 — 28 ЛЮТОГО 1993

100.00 дол.: Українська Федеральна Кредитова Коопераціва "Самопоміч" (Елізабет, Н. Дж.);

34.00 дол.: П. Делябога;

по 25.00 дол.: Ст. Глютович, С. Ткаченко;

по 20.00 дол.: П. Зятик, Т. Павелчак, Г. Береговий;

по 10.00 дол.: С. Крохмалюк, А. Кедрінський, А. Кобаса, П. Гарайда, Л. Гой, І. Іванусів, Р. Минда, М. Федорінець, М. Сташків, І. Яворський, М. Данилів, М. Неілко;

8.00 дол.: М. Ропицька;

по 5.00 дол.: А. Моряк, І. Васічко, А. Криницька, М. Фалат, В. Рабарський, А. Вацлавський, М. Бискош, М. Тренза, П. Андрейчак, А. Лешинський;

3.00 дол.: М. Попович.

Всім жертвівдавцям наша щира подяка!

Адміністрація "Лемківщини"

Редакція на приймає матеріялів не підписаніх авторами та застерігає за собою право скорочувати статті та правити мову. Прислані матеріали редакція не повертає.

Статті підписані авторами, висловлюють їх власні погляди, а не погляди редакції. Редакція не буде поміщувати невідповідних, образливих для кого-небудь висловів.

Передрук матеріялів з "Лемківщини" дозволяється при умові подання повної назви журналу.

Адреса: "LEMKIVSHCHYNA" Magazine, P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA

"LEMKIVSHCHYNA" Magazine is published quarterly by Organization for Defense of Lemko Western Ukraine, Inc., P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA.

Subscription Rate: **US \$10.00** per year (Bulk mail), **US \$16.00** (air mail); single copy: **US \$2.50**.

Квартальнік "ЛЕМКІВЩИНА" видає Організація Оборони Лемківщини в Америці.

Адреса: P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA.

Річна передплата: **10.00 ам. дол.** звичайною поштою, **16.00 ам. дол.** летунською поштою; ціна поодинокого числа **2.50 ам. дол.**

Return to "LEMKIVSHCHYNA"
P.O. Box 7
Clifton, NJ 07011-0007

BULK RATE
U.S. POSTAGE
PAID
CLIFTON, NJ
PERMIT No. 937

Новозбудована Українська греко-католицька церква
Преображення Господнього в селі Мокрому, Сяніцького повіту.
Величаве посвячення її відбулося 22-го серпня, 1992 року.